

Van: [redacted]@wur.nl>
Verzonden: vrijdag 10 november 2017 13:41
Aan: [redacted];
 [redacted]
 [redacted]@ilvo.vlaanderen.be); [redacted]@hotmail.com'
CC: [redacted]
Onderwerp: RE: Verslag bijeenkomst pulsvissers 220917

Hoi Allen,

Het is even tijd voor een update over het garnalenpulsproject. Nav de overleggen en mails hebben we intern (WMR) overleg gehad en met het ministerie en zijn we het volgende overeengekomen:

- We vragen een “principe-toestemming” aan voor 2 jaar, hierbij is de insteek als volgt:
 - Het 1^e jaar werken jullie mee met de onderzoeksopzet zoals die er nu ligt
 - Medio halverwege volgend jaar maken we een innovatie- en onderzoeksopzet die geldt voor het 2^e jaar. Belangrijke voorwaarde van de voorzetting van het tweede jaar en de toestemming is hier wel dat de t0 meting van het eerste jaar succesvol is gelopen cq. er een volwaardige t0 meting heeft plaatsgevonden zonder afwijkingen aan de onderzoeksopzet.
 - Aanpassingen aan het vistuig in het tweede jaar zijn mogelijk in het kader van dit onderzoek na toestemming van RVO.
- Vissen met de brievenbus: het standpunt hierover is na gesprek intern en met ministerie dat gebruik van de brievenbus, conform nationale wetgeving, toegestaan is in de maanden juni, juli en augustus in het Natura 2000 Waddenzee. Hiermee is het eventuele probleem met de buddy's opgelost.
- Vissen buiten seizoen; we beginnen in 2018, maar we gaan niet vissen buiten het seizoen. In plaats daarvan zullen we ernaar streven om meer waarnemersreizen te gaan doen in de tijd dat wel wordt gevestigd. Kanttekening die door ministerie hier wel wordt bijgezet is de volgende: *Wanneer er in een bepaalde periode (Q1 bv) niet wordt gevestigd in een bepaald gebied dan is daar geen goede representatie gegevens voor om de vloot op commerciële schaal daar evt te laten toe staan (tenzij onderzoekers de andere gegevens kunnen extrapoleren naar Q1 met onderbouwing).*

Ik ga volgende week de contracten opstellen en de verzoeken tot toestemming om met de pulstuigen te vissen indienen. Aan de vissers wil ik vragen om hun buddies te benaderen en aan mij te melden of dat is gelukt.

Jullie horen snel weer van me, voor nu prettig weekend!
 Hebben jullie nog vragen dan horen wij dit uiteraard ook graag.

Groet,

><> Ik werk op maandag, donderdag en vrijdag <><
 ><> My workdays are Monday, Thursday and Friday <><

From: [redacted]
Sent: donderdag, oktober 05, 2017 16:45
To: [redacted]
 [redacted]@ilvo.vlaanderen.be); [redacted]@hotmail.com
Cc: [redacted]@minez.nl); [redacted]@minez.nl
Subject: Verslag bijeenkomst pulsvissers 220917

Goedenmiddag allen,

Hierbij, in de bijlage het verslag van de bijeenkomst van 22 september. Ook heb ik de ppt toegevoegd. Zoals besproken zullen we in 2018 van start gaan met het jaar 0-metingen. In de tussentijd gaan de voorbereidingen wel door, zodat we ook echt van start kunnen.

Ook hebben we het gehad over de conventionele schepen die voor het onderdeel data recording als vergelijk dienen. Ik heb nog even gecheckt en inderdaad voor de weken dat de vissers gegevens bijhouden krijgen ze €250,- per week.

Zoals besproken het is handig als die conventionele schepen in dezelfde gebieden vissen als de pulsschepen. Daarom nog even een reminder: willen jullie eens jullie collega's vragen of ze mee willen doen? Let op 1 vergelijkend schip per pulsschip dus in totaal 5 conventionele schepen.

Wij zullen in de komende weken de randvoorwaarden voor het onderzoek opstellen en alles regelen voor de ontheffingen. Wij houden jullie op de hoogte van de voortgang daarvan.

Groet,

Projectleider Visserij

 | Skype:

Wageningen Marine Research

Postbus 68, 1970 AB IJmuiden

Bezoekersadres: Haringkade 1, IJmuiden

<http://www.wur.nl/>

><> Ik werk op maandag, donderdag en vrijdag <><

><> My workdays are Monday, Thursday and Friday <><

Van: [redacted]@vissersbond.nl>
Verzonden: donderdag 10 november 2016 11:57
Aan: [redacted]
CC: [redacted]@visned.nl)
Onderwerp: SVG - onderzoeksprogramma garnalenvisserij
Bijlagen: Brief EZ verduurzaming garnalenvisserij.pdf; Notitie – onderzoeksvoorstel overleving.pdf; Notitie – onderzoeksvoorstel selectiviteit.pdf; Notitie - onderzoeksvoorstel bodemimpact garnalenvisserij.pdf

Opvolgingsvlag: Opvolgen
Vlagstatus: Voltooid

Hallo [redacted] en [redacted]

Mag ik jullie vragen naar de vorderingen op het gebied van de VIBEG onderzoeksvoorstellen (zie bijgevoegd). Als Nederlandse PO's krijgen we veel vragen over wanneer het onderzoeksprogramma kan starten. Dus niet alleen het selectiviteitsdeel (met o.a. garnalenspuls) maar ook de andere twee onderdelen (overleving en bodemimpact). Op het onderdeel overleving komt een aanzienlijke druk te staan aangezien we voor medio 2018 de resultaten van het onderzoek beschikbaar dienen te hebben zodat we uitzonderingen kunnen bepleiten voor de garnalenvisserij in relatie tot de aanlandplicht.

Het bestuur en raad van toezicht van de Stichting Verduurzaming Garnalenvisserij heeft besloten om einde maand november een update te geven in Visserijnieuws. De SVG gaat ervan uit dat de onderdelen overleving en bodemimpact ook via zogenaamde overheidsopdrachten kunnen worden uitgevoerd. Ik hoop dat ik voor die tijd de nodige informatie van jullie heb zodat we gezamenlijk de garnalenvissers kunnen informeren.

Met vriendelijke groet,

t: 0527 [redacted]

m:06 [redacted]

e: [redacted]@vissersbond.nl

i: www.vissersbond.nl

Bezoekadres: Ecopark 42 • 8305 BK Emmeloord
 Postadres: Postbus 64 • 8300 AB Emmeloord

Van: [redacted]
Verzonden: donderdag 8 september 2016 13:42
Aan: [redacted]@minez.nl
Onderwerp: FW: Voorstellen onderzoeksprogramma garnalenvisserij

Goedemiddag [redacted] en [redacted],

Vooruitlopend op een nog te plannen werkgroep onderzoek pulsvisserij vroeg ik mij af wat de vorderingen zijn op het gebied van de onderzoekvoorstellen die wij als sector hebben ingediend ten behoeve van de garnalenpulsvisserij. Kan het aanbestedingstraject bijna worden gestart? Zoals eerder kenbaar gemaakt zouden we graag de drie onderzoeken uiterlijk begin 2017 willen laten starten. De ontwikkelingen omtrent de garnalenpulsvisserij zullen we zoals afgesproken onder brengen in het drietal werkgroepen en de stuurgroep pulsvisserij.

Met vriendelijke groet,

t: 0527

m:06

e: @visserbond.nl

i: www.visserbond.nl

Nederlandse
Visserbond

Bezoekadres: Ecopark 42 • 8305 BK Emmeloord

Postadres: Postbus 64 • 8300 AB Emmeloord

Van:

Verzonden: vrijdag 15 juli 2016 15:14

Aan: drs.

CC: (wvisser@visned.nl)

Onderwerp: Voorstellen onderzoeksprogramma garnalenvisserij

Hallo en

Nadat we eerder het onderzoeksvoorstel "*bodemimpact*" hebben ingediend namens de sector volgen hierbij de onderzoeksvoorstellen "*overleving*" en "*selectiviteit*". Hiermee hebben we alle onderzoeksvoorstellen aangeleverd die vanuit het EFMZV kunnen worden gefinancierd vanuit de derde tranche VIBEG. Is deze informatie voldoende zodat jullie de opdracht verder gestalte kunnen geven? Verder zouden we graag binnenkort eens bijpraten op welke wijze we de onderzoeksbegeleiding en uitvoering vormgeven. In de sectorvergadering (SVG) van vrijdag 8 juli 2016 is besloten dat vanuit de sector in ieder geval en ondergetekende betrokken zullen zijn.

Met vriendelijke groet,

t: 0527

m:06

e: @visserbond.nl

i: www.visserbond.nl

Nederlandse
Visserbond

Ministerie van Economische Zaken

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

Stichting Verduurzaming Garnalenvisserij
Postbus 64
8300 AB EMMELOORD

Directoraat-generaal Agro en Natuur
Directie Europees Landbouw- en Visserijbeleid en Voedselzekerheid

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Factuuradres
Postbus 16180
2500 BD Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ez

Behandeld door

T 06 [redacted]
[redacted]@inez.nl

Ons kenmerk
DGAN-ELVV / 16071387

Uw kenmerk

Bijlage(n)
1

Datum - 03 JUNI 2016 -
Betreft Reactie op uw brief van 21 mei 2015 - financiering verduurzaming garnalenvisserij

Geachte heer [redacted], geachte heer [redacted]

Met deze brief geef ik een reactie op uw brief van 21 mei 2015 met betrekking tot de financiering verduurzaming garnalenvisserij. Zoals reeds mondeling is gecommuniceerd, kan onder het Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij (EFMZV) het resterende bedrag van 3 miljoen euro niet aan Stichting Verduurzaming Garnalenvisserij (SVG) worden overgemaakt.

In het VIBEG-convenant zijn afspraken gemaakt over de verduurzaming van de garnalensector. De overheid is hierbij een inspanningsverplichting aangegaan om middelen te vinden om deze verduurzaming te ondersteunen. In dit kader heeft de overheid in twee tranches reeds 5 miljoen euro ter beschikking gesteld.

In een derde en laatste tranche stelt het ministerie van Economische Zaken 3 miljoen euro ter beschikking uit het EFMZV. Zoals bekend, is de steun die vanuit het EFMZV wordt verleend, gebonden aan strikte EU-conformiteitseisen. Dat betekent onder andere dat deze steun rechtstreeks aan begunstigden moet worden betaald en niet via bijvoorbeeld de SVG. Steun uit het EFMZV kan verleend worden middels openstellingen (subsidies) of overheidsopdrachten.

Om te bevorderen dat de openstellingen aansluiten bij de behoeften van de garnalensector, wil ik u in de gelegenheid stellen om aan te geven waar in de sector behoefte aan is, bijvoorbeeld t.a.v. innovatie- of investeringssubsidies. Ik verzoek u om in uw voorstel het onderzoek naar de bodemimpact van de drie gebruikte garnalentuigen (traditioneel, seewing en puls) mee te nemen conform het voorstel in uw brief van 18 februari jl. Dit onderdeel zal worden uitgezet in de vorm van een overheidsopdracht. De totale kosten van dit onderdeel zullen in lijn met uw voorstel het totaalbedrag van 1 miljoen euro niet overschrijden. De overheidsopdracht zal worden uitgezet op basis van o.a. de resultaten van een Poweranalyse welke het

**Directoraat-generaal Agro en
Natuur**
Directie Europees Landbouw- en
Visserijbeleid en
Voedselzekerheid

Ons kenmerk
DGAN-ELVV / 16071387

Koninklijk Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee (NIOZ) uitvoert in opdracht van het ministerie.

Ik hoop zo snel mogelijk van uw kant de genoemde voorstellen te ontvangen.

Met vriendelijke groet,

dr. H.
Piv. directeur Europees Landbouw- en Visserijbeleid en Voedselzekerheid

Notitie – onderzoeksprogramma overleving garnalenvisserij

Organisatie: Stichting Verduurzaming Garnalenvisserij
Onderwerp: Onderzoeksprogramma overleving bijvangst garnalenvisserij
Auteur: [redacted] en [redacted]
Aan: Ministerie van Economische Zaken
Datum: 29 juni 2016

Inleiding

De Stichting Verduurzaming Garnalenvisserij (SVG) is een samenwerkingsverband van alle Nederlandse Producenten Organisaties (PO's), de SVG draagt door tal van initiatieven bij aan de ontwikkeling van de garnalenvisserij.

Het teruggooien van bijvangst (discarden) in commerciële visserij heeft veel aandacht gekregen waarbij publieke campagnes benadrukten dat teruggooi een verspillende en verstorende praktijk is. Als gevolg heeft bij de hervorming van het Gemeenschappelijke Visserijbeleid (GVB) het Europees Parlement ingestemd met de invoering van een aanlandplicht. De aanlandplicht verplicht alle Europese visserijen de gehele vangst van zowel maatse als ondermaatse gequoteerde vis aan boord te houden en aan te voeren. Deze verplichting geldt met ingang van 1 januari 2019 ook voor de (bij)vangsten van vissoorten bij de garnalenvisserij (*Crangon crangon*).

Binnen de garnalenvisserij worden veel gequoteerde soorten bijgevangen waarvoor, reeds zonder aanlandplicht, weinig tot geen quotum beschikbaar is. Onder de aanlandplicht wordt het aanlandquotum omgezet naar een vangstquotum en kan een tekort aan quotum leiden tot het ontstaan van choke species. Een choke species wil zeggen: wanneer de hele visserij gestaakt moet worden omdat het quotum van één bepaalde soort in de visserij is uitgeput. Deze soort "verstikt" dan de gehele visserij. Specifiek voor de garnalenvisserij kan dit gelden voor o.a. schol, tong, schar, en wijting (zie ook Glorius et al 2015, IMARES rapport C013 15). Naast de problematiek omtrent choke species, kent de aanlandplicht geen draagvlak in de sector en wordt de praktische haalbaarheid om alle bijvangsten aan boord te sorteren en op te slaan sterk in twijfel getrokken.

Vraagstelling

Binnen het GVB zijn enkele mogelijkheden voor uitzonderingen opgenomen die visserijen meer flexibiliteit kunnen bieden onder de aanlandplicht. Hoge overleving is één van deze uitzonderingen en stelt dat indien op grond van wetenschappelijk onderzoek er voor een soort een "hoge" kans op overleving aangetoond kan worden deze soort uitgezonderd wordt van de aanlandplicht. De garnalenvisserij, werkt met korte trekken en is dan ook van mening dat een significant deel van de bijvangst een grote overlevingskans heeft. Indien aangetoond kan worden dat de overlevingskansen van de voornaamste (bijvangst)soorten aanzienlijk kan zijn, kan de uitgangspositie om tot een uitzondering van de aanlandplicht te komen worden gesterkt. De vraagstelling is dan ook: Wat zijn de overlevingskansen van soorten zoals schol, tong, schar en wijting in de garnalenvisserij gebruik makend van het traditioneel, seewing en pulstuig? Daarnaast dient de vraag: Is er potentieel voor het verbeteren van de overleving door het aanpassen van het verwerkingsproces en –lijn aan boord?

Invulling onderzoek

Tussen begin 2014 en eind 2015 heeft de Nederlandse kottersector reeds een succesvolle start gemaakt met het in kaart brengen van de overleving van ondermaatse bijvangst schol, tong en schar in de puls- en twinrigvisserij. Resultaten uit dit overlevingsonderzoek geven aan dat het mogelijk is

om overleving op zodanige wijze aan te tonen en/of te verbeteren dat er daadwerkelijk wetenschappelijk onderbouwde uitzonderingen kunnen worden geformuleerd. De toegepaste proefopstelling en protocol werden internationaal afgestemd door experts binnen een werkgroep van ICES (WKMEDS). De opstelling houdt in dat vis in overlevingsbakken aan boord gehouden en gemonitord kan worden. Na de visreis kan de opstelling aan wal naar het laboratorium getransporteerd worden, waar de vissen gemonitord worden op overleving totdat de sterfte uitvlakt (ca. 2 á 3 weken). Daarnaast werd er ook door middel van reflex dan wel verwondingsindex naar overlevingskansen gekeken. De toepasbaarheid voor de garnalenvisserij van de reeds ontwikkelde richtlijnen zou binnen de expertgroep van wkmads getoetst moeten worden. Eventueel zou er naar alternatieve methodes gezocht kunnen worden. Ook zal er onderzoek gedaan moeten worden naar hoe de overleving verder verhoogd kan worden door het aanpassen van de verwerkingslijn aan boord. Er zullen verschillende ontwerpen gemaakt moeten worden door leveranciers in samenwerking met deelnemende bedrijfsschepen.

Aangezien overleving afhankelijk kan zijn van het vistuig, stellen we voor om overlevingskansen voor drie vistuigen toegepast in garnalenvisserij, zijnde traditioneel, seewing en puls, te onderzoeken. Hierbij is het essentieel dat te weten dat ten alle tijde een zeeflap wordt gebruikt.

Financiering

Het voorstel van de SVG is om een onderzoek naar overleving voor bijvangstsoorten (schol, tong, schar en wijting) op te zetten en te financieren vanuit tranche III van de VIBEG compensatiegelden waarbij gestreefd moet worden om de totale opdracht/kosten binnen één miljoen euro te houden. De opdrachtverlening voor het onderzoek kan rechtstreeks via het Ministerie van Economische Zaken plaatsvinden naar een nader te bepalen onderzoeksinstituut of consortium van onderzoeksinstituten. De SVG wenst nauw betrokken te worden bij het onderzoek, deze betrokkenheid kan worden gerealiseerd door het vormen van een werkgroep.

Notitie – onderzoeksvoorstel selectiviteit garnalenvisserij

Organisatie: Stichting Verduurzaming Garnalenvisserij
 Onderwerp: Onderzoeksvoorstel selectiviteit garnalenvisserij
 Auteur: [redacted] en [redacted]
 Aan: Ministerie van Economische Zaken
 Datum: 30 juni 2016

Inleiding

De Stichting Verduurzaming Garnalenvisserij (SVG) is een samenwerkingsverband van alle Nederlandse Producenten Organisaties (PO's), de SVG draagt door tal van initiatieven bij aan de ontwikkeling van de garnalenvisserij. Eén van die initiatieven is het stimuleren van de ontwikkeling van de garnalenspulsvisserij.

Middels de garnalenspulsvisserij is een benadering gekozen om ervoor te zorgen dat een deel van de ongewenste bijvangsten niet meer in het net terecht komen zodat ze überhaupt niet hoeven te worden geloosd. Het basisidee bij soort selectief, elektrisch vissen op garnalen is om met behulp van elektrische pulsen een maximale springrespons op te wekken bij garnalen, zonder hierbij eventuele bijvangstsoorten te stimuleren (Polet, 1999; Polet et al., 2005a; Polet et al., 2005b). Het garnalenspulsuig is anders ten opzichte van het traditionele garnalen(boomkor)tuig door het minder aantal klossen aan de onderpees¹ en de elektroden die vanaf de vispijp tot aan de klossenpees lopen. Verder is het garnalenspulsnet meer vierkant van (net)vorm ten opzichte van het traditionele tuig.

Vanaf het jaar 2010 zijn vier garnalenvissersvaartuigen stapsgewijs uitgerust met een garnalenspulsuig onder begeleiding van de SVG. Deze vier vaartuigen beschikten over een zogenaamde Natuurbeschermingswet vergunning² (NB-wet vergunning) voor onderzoeksdoeleinden. De werkzaamheden van het viertal garnalenvissersvaartuigen, het Instituut voor Landbouw en Visserij Onderzoek (ILVO) en de SVG hebben geleid tot een viertal wetenschappelijke rapporten waarbij de nadruk lag op de selectiviteitsverbetering door middel van het garnalenspulsuig ten opzichte van het traditionele garnalen(boomkor)tuig (Verschuieren et al., 2012; Verschuieren & Vanellander, 2013; Verschuieren et al., 2014; Verschuieren & Lenoir, *in press*). Deze notitie schetst een nieuw uitgebreid onderzoeksvoorstel gericht op het valideren van de selectiviteitsverbetering van het garnalenspulsuig conform de door de Nederlandse overheid (in overleg met de visserijsector / SVG) vastgestelde technische eisen voor garnalenspulsvisserij.

Vraagstelling

In het voorstel voor de herziening van de verordening van de technische maatregelen is in artikel 24 de mogelijkheid ontstaan om de pulskor te gebruiken in de visserij. De visserij is hierin niet verder gedefinieerd zodat er ruimte is voor zowel de pulstechniek in de platvis- als ook de garnalenvisserij. In ditzelfde artikel wordt nadrukkelijk aangegeven dat er een beoordeling van de visserijtechniek beschikbaar dient te zijn waaruit blijkt dat deze (puls) visserij geen negatieve(re) effecten heeft dan het traditionele tuig. De garnalenspulsstechniek dient door middel van (vergelijkend) onderzoek te worden beoordeeld. Een nader te bepalen onderzoeksvloot dient op verschillende bestekken vergelijkend onderzoek te doen naar de vangst en bijbehorende selectiviteit tussen het garnalenspulsuig en het traditionele garnalentuig. Omdat hierbij beide tuigen duidelijk moeten worden gedefinieerd is in dit onderzoek het uitgangspunt om te werken met het garnalenspulsuig dat

¹ De onderpees dient ervoor om de onderkant van het net contact te laten houden met de zeebodem zodat de potentiële vangst niet kan ontsnappen en in het net terecht komt. De onderpees bestaat in diverse visserijen uit verschillende materialen, bijvoorbeeld kettingen, klossen of loodlijn (Polet & Fonteyne, 1995). In de garnalenvisserij worden klossen aan de onderpees gebruikt (zie de ronde bollen in figuur 6).

² Een Natuurbeschermingswet (NB-wet) vergunning is een vergunning die aangevraagd dient te worden in verband met de Natuurbeschermingswet 1998. De Natuurbeschermingswet 1998 richt zich op de gebieden die zijn aangewezen op basis van de Vogel- en Habitatrichtlijn. De aangewezen gebieden worden Natura 2000 gebieden genoemd (Regiegroep Natura 2000, 2015).

voldoet aan de technische eisen voor de garnalenpulsvisserij die door de overheid in overleg met de visserijsector zijn opgesteld. De centrale vraag van het onderzoek luidt als volgt: Hoe selectief is het garnalenpulstuig ten opzichte van het traditionele garnalen(boomkor)tuig?

Invulling onderzoek

Het is van belang dat een vergelijking op het gebied van selectiviteit tussen het garnalenpulstuig en het traditionele garnalen(boomkor)tuig een geheel (vis)jaar kan worden uitgevoerd. Op deze wijze kunnen verschillen in selectiviteit tussen beide tuigen in verschillende seizoenen/perioden inzichtelijk worden gemaakt. Daarbij is het essentieel dat de vergelijking per onderzoeksvaartuig wordt uitgevoerd, dat wil zeggen dat er met beide tuigen (traditioneel en puls) per onderzoeksvaartuig wordt gevist. Deze werkwijze is vergelijkbaar aan de onderzoeksopzet die aan boord van de [] is uitgevoerd wat resulteerde in het rapport "*Evaluatie van een seizoen pulsvisserij op garnaal met []*" (Verschuieren et al., 2014). Het aantal deelnemers zal nader worden bepaald aan de hand van het advies op basis van een power-analyse van het NIOZ. Voor het betreffende aantal deelnemers zal een Nb-wet vergunning worden aangevraagd aangezien de huidige Nb-wet vergunning voor garnalenpulsvisserij (onderzoeksmatig) afloopt per 31 december 2016.

Financiering

Het voorstel van de SVG is om een onderzoek naar selectiviteit van de garnalenpulsvisserijtechniek op te zetten en te financieren vanuit tranche III van de VIBEG compensatiegelden waarbij gestreefd moet worden om de totale opdracht/kosten binnen één miljoen euro te houden. De opdrachtverlening voor het onderzoek kan rechtstreeks via het Ministerie van Economische Zaken plaatsvinden naar een nader te bepalen onderzoeksinstituut of consortium van onderzoeksinstituten. De SVG wenst nauw betrokken te worden bij het onderzoek, deze betrokkenheid kan worden gerealiseerd door het vormen van een werkgroep.

Literatuur

- Polet, H. (1999). Possibilities for discard reducing in shrimp (Crangon crangon) fisheries by means of electric pulses as an alternative stimulation. *Report of the Working Group on Fishing Technology and Fish Behaviour*, pp. 12 - 13. ICES CM 1999/B:1.
- Polet, H., Delanghe, F., & Verschoore, R. (2005a). On electrical fishing for brown shrimp (Crangon crangon): I. Laboratory experiments. *Fisheries Research*, 72, pp. 1 - 12.
- Polet, H., Delanghe, F., & Verschoore, R. (2005b). On electrical fishing for brown shrimp (Crangon crangon): II. Sea trials. *Fisheries Research*, 72, pp. 13 - 27.
- Polet, H., & Fonteyne, R. (1995). Huidige vistuigen en visserijmethodes in de Belgische Zeevisserij. *Mededelingen van het Rijksstation voor Zeevisserij* (CLO Gent), 237. Gent, België: Rijkscentrum voor Landbouwkundig Onderzoek.
- Regiegroep Natura 2000. (2015). *Checklist Vergunningverlening Natuurbeschermingswet 1998*. Geraadpleegd op <http://www.natura2000.nl/pages/checklist-vergunningverlening.aspx>
- Verschuieren, B., & Lenoir, H. (in press). *Vangstvergelijking TH 10: Garnalenpulsvistuig ten opzichte van klassiek garnalenvistuig*. Oostende, België: Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek (ILVO).
- Verschuieren, B., Vanelslander, B., & Polet, H. (2012). *Verduurzaming van de Garnalenvisserij met de Garnalenspuls: eindrapport*. Oostende, België: Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek (ILVO).
- Verschuieren, B. & Vanelslander, B. (2013). *Project Combipuls: pulsvisserij op tong en garnaal*. Oostende, België: Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek (ILVO).
- Verschuieren, B., Lenoir, H., Vandamme, L., & Vanelslander, B. (2014). *Evaluatie van een seizoen pulsvisserij op garnaal met HA 31*. ILVO mededeling nr. 157, maart. Oostende, België: Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek (ILVO).

Notitie – onderzoeksvoorstel bodemimpact garnalenvisserij

2.150d

Organisatie: Stichting Verduurzaming Garnalenvisserij
Onderwerp: Onderzoeksvoorstel bodemimpact garnalenvisserij
Auteur: [REDACTED]
Aan: Ministerie van Economische Zaken
Datum: 18 februari 2016

Inleiding

De Stichting Verduurzaming Garnalenvisserij (SVG) is een samenwerkingsverband van alle Nederlandse Producenten Organisaties (PO's), de SVG draagt door tal van initiatieven bij aan de (duurzame) ontwikkeling van de garnalenvisserij. De Nb-wet vergunning voor de garnalenvisserij loopt af op 31 december 2016. De Nederlandse PO's werken in het jaar 2016 aan een Nb-wet vergunningaanvraag met een langjarig karakter voor de diverse garnalenvisserijen. In deze notitie schetst de SVG een onderzoeksprogramma dat kan bijdragen aan het verkrijgen van een langjarige Nb-wet vergunning voor diverse garnalenvisserijtechnieken.

Effecten van garnalenvisserij in Natura 2000 gebieden

Op 27 januari 2015 is het rapport '*Effecten van garnalenvisserij in Natura 2000 gebieden*' gepubliceerd door IMARES Wageningen UR. Dit onderzoek bestond uit twee onderdelen, enerzijds is er onderzoek gedaan naar de bijvangst in de garnalenvisserij en anderzijds zijn de effecten van de garnalenvisserij op het bodemecosysteem onderzocht. Het onderzoek naar de effecten van de garnalenvisserij op het bodemecosysteem is verstoord door bevissing van verschillende proefvakken wat een aanzienlijke consequentie had voor de conclusies voortkomend uit het onderzoek. Een suggestie voor vervolgonderzoek in het rapport is om het zogenaamde Molenrak experiment te herhalen, zo mogelijk op verschillende plekken met verschillende ondergronden.

Herhaling Molenrak experiment

Omdat het in het Molenrak experiment maar ten dele is geslaagd om te onderzoeken in hoeverre garnalenvisserij inwerkt op de bodemfauna stelt de SVG een herhaling voor van het genoemde onderzoek. De verstoring (door bevissing) van de onderzoeksgebieden die voor bevissing gesloten waren hebben in het onderzoek geleid tot verstoring, dusdanig dat er maar beperkte conclusies konden worden getrokken door de wetenschappers. Anno 2016 zijn er permanent gesloten gebieden voortkomend uit VIBEG (zone 1) en Viswad. Mede door deze gesloten gebieden, een actieve communicatie en begeleiding verwacht de sector dat de onderzoeksgebieden niet (wederom) worden verstoord door bevissing. Gelet op de ontwikkelingen in de garnalenvisserij worden er momenteel drie garnalenvistuigen toegepast, de traditionele garnalen(boom)kor, de Seewing en de garnalenspulstechniek (onderzoeksmatig karakter). In het Molenrak experiment dient per vistuig aandacht te worden geschonken aan de effecten van het betreffende vistuig op het bodemecosysteem waarbij tevens aandacht is voor verschillende mate van visserij-intensiteiten. De SVG gaat graag in overleg met de overheid en wetenschap om een herhaling van het Molenrak experiment vorm te geven.

Onderzoeksprogramma garnalenspulvisserij

Het onderzoeksprogramma voor de garnalenspulvisserij maakt deel uit van de voorgestelde herhaling van het Molenrak experiment waarbij de effecten van het garnalenspulvistuig op het bodemecosysteem worden gemeten. Hierbij streeft de SVG naar het testen van meerdere (technische) configuraties van het garnalenspulstuig. Op korte termijn gaan vertegenwoordigers van de SVG in gesprek met de Duitse visserijorganisaties en wetenschappers (Thünen-Institut) om een wetenschappelijk onderzoek te starten naar de selectiviteit van de garnalenspulvisserij. Op deze manier wordt het garnalenspulsonderzoek een onderzoek dat door beide landen wordt gedragen en waarbij beide landen gebruik maken van elkaanders onderzoeksresultaten. Hierbij dient opgemerkt te worden dat de Nederlandse visserijsector reeds over data beschikt met betrekking tot de selectiviteit

van de garnalenpulstechniek voortkomend uit de onderzoeken aan boord bij de [REDACTED] (Verschuieren, et al., 2012), [REDACTED] (Verschuieren et al., 2014) en [REDACTED] (Verschuieren & Vanelslander, 2013). Vanuit het overbruggende onderzoeksprogramma is economische data verzameld en de sector beschikt tevens over onderzoeksresultaten van de karakteristieken van de (garnalen)puls als effect op vissoorten, garnalen en benthos (o.a. Soetaert et al., 2013; Soetaert et al., 2015).

Financiering

Het voorstel van de SVG is om de herhaling van het Molenrak experiment voor het drietal vistuigen te financieren vanuit tranche III van de VIBEG compensatiegelden waarbij gestreefd moet worden om de totale opdracht/kosten binnen één miljoen euro te houden. De opdrachtverlening voor het onderzoek kan rechtstreeks via het Ministerie van Economische Zaken plaatsvinden naar een nader te bepalen onderzoeks-instituut of consortium van onderzoeksinstituten. De SVG wenst nauw betrokken te worden bij het onderzoek, deze betrokkenheid kan worden gerealiseerd door het vormen van een werkgroep bestaande uit visserijvertegenwoordigers, overheden en NGO's. Het selectiviteitsonderzoek specifiek voor de garnalenvisserij kan waarschijnlijk door Duitsland worden gefinancierd. In overleg met Nederlandse wetenschappers en het Nb-wet team zal inzichtelijk worden gemaakt in hoeverre de bestaande data op het gebied van discards voor diverse garnalentuigen voldoende is voor de aanvraag van een langjarige Nb-wet vergunning.

Literatuur

- Soetaert, M., Decostere, A., Polet, H., Verschuieren, B., & Chiers, C. (2013). Electrotrawling: a promising alternative fishing technique warranting further exploration. *FISH and FISHERIES*, [10.1111/faf.12047](https://doi.org/10.1111/faf.12047)
- Soetaert, M., Chiers, K., Duchateau, L., Polet, H., Verschuieren, B., & Decostere, A. (2015). Determining the safety range of electrical pulses for two benthic invertebrates: brown shrimp and ragworm. *ICES Journal of Marine Science*, 72 (3), blz. 973 - 980.
- Verschuieren, B., Vanelslander, B., & Polet, H. (2012). *Verduurzaming van de Garnalenvisserij met de Garnalenspuls: eindrapport*. Oostende, België: Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek (ILVO).
- Verschuieren, B. & Vanelslander, B. (2013). *Project Combipuls: pulsvisserij op tong en garnaal*. Oostende, België: Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek (ILVO).
- Verschuieren, B., Lenoir, H., Vandamme, L., & Vanelslander, B. (2014). *Evaluatie van een seizoen pulsvisserij op garnaal met HA 31*. ILVO mededeling nr. 157, maart. Oostende, België: Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek (ILVO).

Verslag informatiebijeenkomst onderzoek garnalenpuls selectiviteit

Datum: 3 maart 2017

Locatie: Ministerie van EZ

Aanwezigen:

EZ: I [redacted] (vz), [redacted] (n)

NGO's : [redacted] (Natuurmonumenten)

Visserijsector: [redacted]

Doel van de bijeenkomst: aanwezigen informeren over het uit te voeren onderzoek en input te vergaren voor de te formuleren onderzoeksopdracht.

[redacted] geeft een presentatie over het de geplande onderzoeksopdracht. Hierin komt het volgende aan bod:

- De belangrijkste meerwaarde van de garnalenpuls is in de ogen van EZ het verminderen van bijvangsten. Het is belangrijk dat de ontwikkeling van de techniek zich daarop richt, ook met het oog op de aanlandplicht, die vanaf 2019 ook van toepassing is op een aantal bijvangstsoorten in de garnalenvisserij.
- Het onderzoek waar het vandaag over gaat is gericht op het vaststellen van de selectiviteitswinst van de garnalenpuls.
- De context van dit onderzoek wordt geschetst. Belangrijk is de Impact Assessment Pulsvisserij die begin 2016 is gestart. Dit betreft een vierjarig onderzoek naar de effecten van elektrische stroom op mariene organismen en het mariene ecosysteem. De resultaten van dit onderzoek zijn zowel bruikbaar voor platvis- als garnalenpuls. Het onderzoek wordt uitgevoerd van een consortium van WMR, WUR, ILVO en NIOZ.
- Naast genoemde onderzoeken zal in 2017 worden gestart met een apart onderzoek naar de mate van bodembereoering/-contact van verschillende garnalentuigen. Ook is er het voornemen om een onderzoek te starten naar de overleving van (bij)vangsten in de garnalenvisserij.
- Het pulsdossier bevindt zich in een cruciale fase. Ondanks de vele onderzoeken die zijn uitgevoerd en momenteel lopen zijn veel internationale stakeholders kritisch. Belangrijk in deze context is de Verordening Technische Maatregelen. Hierin zijn het verbod op en de ontheffing voor elektrisch vissen vastgelegd. Voor een algehele toelating voor pulsvisserij moet deze verordening worden aangepast. De verordening wordt momenteel herzien. Het is nog te vroeg voor een algehele toelating, mede gezien de bestaande weerstand. Het is de inzet van Nederland om de huidige pilot voor pulsvisserij (die loopt tot 2019) af te ronden. Dan zijn ook de bovengenoemde onderzoeken afgerond. De resultaten van deze en alle andere reeds uitgevoerde onderzoeken zullen dan worden voorgelegd ter beoordeling aan STECF. Het is de inzet van Nederland dat als deze oordeelt dat pulsvisserij een duurzaam alternatief is voor de boomkor dat pulsvisserij wordt toegestaan in de Noordzee.
- Voor het onderzoek naar selectiviteit van de garnalenpuls is in februari een zogenaamde vooraankondiging geweest. Op basis hiervan konden onderzoeksinstituten hun interesse kenbaar maken om het project uit te voeren.
- Half maart zal naar deze partijen een offerteverzoek worden gestuurd.
- Streven is om het onderzoek vanaf mei 2017 te starten.
- De instituten die hebben aangegeven geïnteresseerd te zijn in de uitvoering van het onderzoek krijgen bij het offerteverzoek een lijst van alle garnalenvissers met een pulstoestemming. Hierin wordt gespecificeerd welke garnalenvissers al eerder bij onderzoekmatige pulsvisserij zijn betrokken geweest.
- Voor het onderzoek is € 1 mln beschikbaar.
- In het kader van dit onderzoek worden geen nieuwe pulsvergunningen voor onderzoeksdoeleinden uitgegeven.

- Als voorbereiding op dit programma heeft NIOZ in opdracht van EZ een zogenaamde poweranalyse uitgevoerd. Hiervoor zijn de onderzoeksresultaten van de [] gebruikt. Een poweranalyse geeft aan hoeveel metingen nodig zijn om een bepaalde mate van zekerheid te bereiken over – in dit geval – de selectiviteit. Het aantal metingen zegt niets over het aantal benodigde vissers. Voor het onderzoek zullen geografische en seizoensspreiding van belang zijn.
- Het onderzoeksinstituut/consortium van onderzoeksinstituten welke de opdracht uiteindelijk verkrijgt, zal zelf om een instemming op grond van de vigerende Nb-wet vergunning voor de garnalenvisserij moeten verzoeken. De vergunning biedt op zichzelf ruimte voor maximaal 5 onderzoekmatig ingezette puls-vaartuigen (meer kan, maar behoeft een additionele ecologische onderbouwing, aan te leveren door het onderzoeksinstituut/consortium van onderzoeksinstituten).
- Het onderzoeksinstituut/consortium van onderzoeksinstituten zullen goed moeten aanduiden, vanuit de onderzoeksopzet en de gestelde onderzoeksvragen, waarom er op die-en-die locaties binnen welke N2000-gebieden in welke intensiteit, in welk systeem, met welke configuratie gepulst zal moeten worden.

Een aanwezige garnalenvisser vraagt hoeveel garnalenvissers mee kunnen doen aan het onderzoek.

Antwoord EZ: Het onderzoeksinstituut/consortium van onderzoeksinstituten zal de noodzaak van het aantal deelnemende garnalenvissers moeten onderbouwen. EZ kan dit niet bepalen. Om zo snel mogelijk zekerheid te bieden vindt EZ het belangrijk om de aanbesteding zo snel en gedegen mogelijk te laten verlopen. Het is aan het onderzoeksinstituut om contact te leggen met de garnalenvisser voor deelname.

Een aanwezige visser vraagt of het mogelijk is om aanpassingen te testen die de selectiviteit verhogen.

Antwoord EZ: Binnen de bestaande technische eisen voor een garnalenspulstuig (zijn meegestuurd met de toestemming) is het al mogelijk om te experimenteren met verschillende waarden, omdat in de technische eisen veelal wordt gesproken van maximumwaarden. Onder deze waarden heeft een garnalenspulser ruimte om te experimenteren.

Als een garnalenspulser wil experimenteren met een tuig dat niet binnen de technische eisen valt dan zal de noodzaak en de toegevoegde waarde hiervan moeten worden onderbouwd. Het onderzoek naar selectiviteit richt zich op het opstellen van een nulmeting wat betreft selectiviteit. Hiervoor is consistentie in de gekozen configuraties. Wel zal EZ in het offerteverzoek vragen om te specificeren welke ruimte er is welke selectiviteitsverbeteringen tevens kunnen worden onderzocht.

Een aanwezige visser vraagt onder welke voorwaarden er in N2000-gebied mag worden gevestigd in het kader van dit onderzoek.

Antwoord EZ: Belangrijk hierbij is dat het onderzoek/dataverzameling voldoet aan de wetenschappelijke eisen en de uiteindelijke bevindingen moeten op voldoende objectief verkregen data. Hiervoor hoeft er niet per definitie (te allen tijde) een onderzoeker daadwerkelijk aan boord te zijn. Er dient altijd verantwoording afgelegd te worden over alle afgelegde puls-visreizen.

Een aanwezige vraagt of er ook buiten dit onderzoek in N2000-gebied kan worden gevestigd.

Antwoord EZ: Naast het verzoek om instemming in het kader van het nu aan te besteden meerjarig selectiviteitsonderzoek staat het een pulsvisser vrij om ook zelf, met inschakeling van een onderzoeksinstituut, onderzoek op te zetten en uit te voeren. Ook in dat geval zal het ingeschakelde onderzoeksinstituut zelf moeten zorgen voor de vereiste Nb-wet instemming. Het is dus mogelijk dat naast het meerjarig onderzoek, er ook andere onderzoekstrajecten gaan lopen (door de vissers dus zelf gefinancierd).

[] sluit de vergadering.

Project selectiviteit garnalenpuls

Startbijeenkomst voor de deelnemende pulsvissers

IJmuiden 22-09-2017

Aanwezig

____ (ILVO), ____ (ILVO), _____, _____
 _____ (EZ), _____ (EZ), _____, _____ (Visned), _____
 _____, _____ (NVB), _____, _____ (____), _____ (WMR).

Agenda

1. Stavaza in Europa
2. Algemene beschrijving van het project
3. Onderzoekskader voor pulsschepen, randvoorwaarden deelname
 - a. Matching schepen voor data recording
 - b. Technische specificaties voor 0-meting vastleggen
 - c. Opstellen van visplannen

Stavaza Europa

____ van het ministerie licht toe. Voor de deelnemende puls vissers is het van belang om te weten dat in Europa de toestemming voor puls geen gelopen race is. De Europese toestemming is van belang om überhaupt in de toekomst met puls te mogen vissen. Voor garnalenvissers is daarboven op nog toestemming nodig om in Nederlandse N2000 gebieden te mogen vissen met puls. Dit onderzoeksproject richt zich op het verzamelen van voldoende kennis over de selectiviteit van de puls voor N2000.

Algemene beschrijving project

____ licht toe, zie PowerPoint in de bijlage. Het project bestaat uit 2 onderdelen, 1. Een nulmeting van 1 jaar met deelname van alle pulsschepen en 2. Ruimte voor innovatie in het 2^e jaar. De deelnemende vissers laten weten het jammer te vinden dat er is gekozen voor de 0-meting. Ze hebben het idee dat er dingen dubbel worden gedaan, aangezien er al onderzoeken hebben plaatsgevonden aan boord van de _____ en in België en Duitsland. Liever waren ze meteen begonnen met innoveren. Het uitvoeren van een 0-meting die plaatsvindt in alle gebieden en tijdens allen seizoenen was een voorwaarde van de opdrachtgevers en dus moeten we vasthouden aan deze opzet.

Start project inzet was om z.s.m. te starten met het project. De deelnemende vissers geven aan dat het visseizoen bijna voorbij is en stellen daarom voor om de 0-meting te starten per **januari 2018**. Dat is voor EZ en WMR akkoord. Er zal een ontheffing worden aangevraagd voor de onderzoeksperiode voor de pulsschepen om met puls te mogen vissen door _____ en _____. Daarin wordt het (later nader besproken) onderzoekskader met de voorwaarden waaraan de schepen moeten voldoen opgenomen (AP001 _____). De vissers willen weten of ze meteen een ontheffing kunnen krijgen voor de 2 jaar die het onderzoek duurt (0-meting en innovatie). Volgens _____ is er in eerste instantie sprake van een ontheffing van 1 jaar, maar ze zal dit checken bij _____ (AP002 _____).

Ook geven de vissers aan dat, aangezien de tuigen een tijd voor de kant hebben gelegen ze tijd nodig hebben om de tuigen weer werkend te krijgen. Vraag is of ze in een periode voor januari 2018 (bijvoorbeeld november, december) al ontheffing kunnen krijgen om de tuigen op orde te krijgen voor het onderzoek (AP003 _____).

De vissers geven aan graag wel in de loop van volgend jaar ook te beginnen met de voorbereiding van het tweede onderdeel innovatie, zodat er optimaal gebruik kan worden gemaakt van het 2^e jaar. [] geeft aan dat dit zeker de bedoeling is en voegt toe dat ILVO en Thunen instituut bij dit onderdeel worden betrokken. Wel is het belangrijk dat in het 1^e jaar, tijdens de 0-meting geen veranderingen worden gedaan aan het tuig (zie ook onderzoekskader).

Onderzoekskader

Met betrekking tot het onderzoek, legt [] uit dat de deelnemers moeten voldoen aan de volgende punten:

- Vissen met puls volgens de technische eisen
- Jaar van 0-metingen geen aanpassingen aan het tuig
- Maaswijdte kuil en zee flap gelijk voor alle schepen (puls en traditioneel). Jaarrond gebruik zee flap.

Hierover ontstond discussie, volgens [] was dit niet zo besproken. Daarbij is dat een lastig verhaal omdat netwerk krimpt naar mate het langer in gebruik is. [] geeft aan dat het van belang is dat de gegevens statistisch gezien bruikbaar zijn en je dus niet te veel variabelen wilt hebben. Gevaar bij verschillende maaswijdtes is dat niet duidelijk is of verschillen komen door de tuigen of door de maaswijdtes. [] stelt voor om alleen per schip de maaswijdtes gelijk te houden. [] gaat dit intern overleggen met onder andere de statistici en komt erop terug (AP004 []). Wat betreft de maaswijdtes wordt sowieso aanbevolen om regelmatig, tijdens de vergelijkende reizen de maaswijdtes te meten m.b.v. een omega meter. [] geeft aan dat daarin inderdaad is voorzien in het protocol. [] vraagt of met de brievenbus kan worden gevestigd in de periode dat daar ontheffing voor is. Dat lijkt [] niet wenselijk omdat ook dat weer een extra variabele is, maar ook dat neemt ze mee in AP003.

- Sowieso 4*3 weken (= 1x per kwartaal) deelnemen aan sb/bb vergelijkingen in N2000 gebieden

Belangrijk is dat alle gebieden per seizoen gedekt zijn voor deze vergelijkingen. Echter er zijn vissers die in het winterseizoen niet of niet in Nederland vissen. [] geeft aan dat is afgesproken dat de vissers 4 maal meewerken aan de sb/bb vergelijking niet dat dat in elk seizoen moest. [] geeft aan dat het voor het onderzoek wel van belang is om een beeld te krijgen over het hele jaar.

- Vissen volgens *voorop vastgesteld visplan*, locaties op hoofdlijnen (Waddenzee, NZK, VD, VvdR of buiten N2000)

Er zijn vragen bij het nut van dit visplan. De vissers weten op hoofdlijnen wel waar ze gaan vissen, maar waar uiteindelijk wordt gevestigd hangt af van waar de garnaal zich op dat moment bevindt. Deelnemers geven aan te begrijpen dat het nodig is voor het onderzoek om vooraf te weten welke gebieden wel (en niet) worden gedekt, maar is huiverig om zich te veel vast te leggen. Maw een visplan maken op hoofdlijnen voor onderzoek is ok, zolang het maar niet wordt gekoppeld aan de ontheffing [] neemt dit op met [] (AP005 []). Voor de ontheffing geven de vissers zoals hieronder aangegeven de week na bevissen op waar ze hebben gevestigd. [] neemt initiatief om de visplannen op te stellen en daarin wordt ook meegenomen wanneer welke schepen het sb/bb onderzoek uitvoeren. Hij communiceert hierover met [] en de deelnemende vissers (AP006 []).

- Opgaaf *exacte beviste locaties* iedere week na bevissing (indien in NL N2000 gebieden) bij EZ (blackbox)
- Traditionele schepen voor het data recording onderdeel vissen in hetzelfde gebied.

Er hebben zich 4 schepen aangemeld. De vraag is of deze schepen wel voldoende in dezelfde gebieden vissen als de puls schepen. [] geeft aan veel met zijn vader op te vissen, die zou m.a.w. een logische buddy zijn. De deelnemers worden gevraagd om eens na te denken welke schepen eventueel bij hun zouden 'passen' en deze te benaderen of ze mee willen doen (AP007 vissers). Belangrijk is wel de vergoeding die deze schepen krijgen. Afgesproken was volgens de deelnemers €250 per week. Daarna kwam meteen ook de vraag over de vergoeding voor het omtuigen voor de pulsschepen. [] gaat

dubbelchecken wat de vergoedingen zijn en koppelt dat terug (AP008). Daarnaast informeert de aangemelde schepen om te informeren over stavaza en procedure (AP009). Daarnaast wordt aangegeven dat het überhaupt belangrijk is dat traditionele schepen betrokken worden bij het project. Zier volgende punt, communicatie.

Communicatie

Voor het betrekken van traditionele vissers bij het project wordt voorgesteld deze de kans te geven deel te nemen in een zogenaamde vissers begeleidingsgroep. Voorstel is om het project in VN te introduceren en daarbij een open uitnodiging te zetten. neemt initiatief om iom en voor het schrijven van dit artikel (AP010). Vanuit de NGO's kwam ook het geluid dat ze zich te weinig betrokken voelen bij het project. geeft aan dat dit project is besproken bij de pulsstuurgroep en dat daar ook NGO aan tafel zit. Hoe dan ook we kunnen overwegen een begeleidingsgroep op te richten voor dit project. neemt dit nogmaals op met NGO's (AP011).

Werkwijze aan boord

vraagt zich af welk protocol zal worden gehanteerd. ILVO heeft bij hem aan boord de verschillende fracties (commerciële garnaal, bijvangst garnaal en vis en benthos) opgevangen na de spoelsortermachine, vraag is of dit wel mogelijk is aan boord van de andere schepen. Voor de het protocol is het van belang te weten, anders worden monsters genomen van de totaalvangst. geeft aan dat dit lastig wordt, anderen geven aan dat eventueel wel wat aan te passen valt. Afgesproken is dat de deelnemers allen even aan boord van hun eigen schepen dubbelchecken wat mogelijk is en dat WMR of ILVO even contact met ze opneemt (AP012 vissers).

Acties

Nr.	Actiehouder	Actie
AP001		Opstellen ontheffingen voor de deelnemende pulsschepen + onderzoekskader
AP002		Check met SvD looptijd ontheffing puls (2018, 2019)
AP003		Mogelijkheid om eerder ontheffing te krijgen ivm werkend krijgen pulstuig
AP004		Intern overleg over de eis om maaswijdtes gelijk te houden voor alle schepen + gebruik BB
AP005		Status visplannen bespreken met SvD
AP006		Opstellen visplannen
AP007		Benaderen traditionele vissers voor data recording
AP008		Check vergoedingen voor trad. Vissers (data rec.) en puls vissers (omtuigen)
AP009		Contact trad. schepen die zich al hebben aangemeld
AP010		Artikel visserijnieuws
AP011		Contact NGO's over begeleidingsgroep
AP012		Check aan boord mogelijkheden opvangen fracties

Postbus 68 | 1970 AB IJmuiden

Ministerie van LNV

T.a.v. mw. [REDACTED]

Postbus 20401

2500 EK Den Haag

[REDACTED]@minez.nl

Betreft: aanvraag tot toestemming gebruik pulssysteem aan boord van garnalenschepen in N2000-gebieden in 2018 en 2019 ten behoeve van onderzoek.

Geachte mevrouw [REDACTED]

Middels deze brief zou ik toestemming willen vragen om in de periode 2018 en 2019 onderzoek uit te voeren naar de selectiviteit van het garnalenpulstuig aan boord van een vijftal schepen in de Nederlandse N2000 gebieden.

Achtergrond

Het project 'Garnalenpuls-selectiviteit' wordt in opdracht van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit uitgevoerd door Wageningen Marine Research, samen met het Belgische Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek en het Duitse Thünen-Institute of Baltic Sea Fisheries. Dit project wordt mede gefinancierd door het Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij. Het project heeft als doel inzicht te geven in de selectiviteit van garnalenpuls-tuigen ten opzichte van de traditionele boomkortuigen voor de garnalenvisserij. Het onderzoek moet de volgende vragen beantwoorden:

- Verschillen de beide tuigtypen onderling in de hoeveelheden vangsten van marktwaardige garnalen?
- Verschillen de beide vistuigen onderling in hoeveelheden bijvangsten in de vorm van ondermaatse garnalen, vissen en bodemleven (benthos)?
- Worden eventuele verschillen beïnvloed door de vislocatie en de tijd van het jaar?

In het tweede jaar van het onderzoek, 2019, wordt in het onderzoek samen met de vissers bekeken hoe de selectiviteit van het garnalenpuls tuig verder ontwikkeld en verbeterd kan worden.

De resultaten van dit onderzoeksproject zullen onder andere gebruikt worden ter beoordeling van de eventuele toelating van het garnalenpulstuig voor een niet-

Wageningen
Marine
Research

DATUM
28 november 2017

ONDERWERP
Aanvraag tot toestemming a/b
van garnalenschepen in
N2000-gebieden in 2018 en
2019 t.b.v. onderzoek

ONS KENMERK
1729131 [REDACTED]

POSTADRES
Postbus 68
1970 AB IJmuiden

BEZOEKADRES
Haringkade 1
1976 CP IJmuiden

INTERNET
www.wur.nl/marine-research

K/K NUMMER
[REDACTED]

CONTACTPERSOON
[REDACTED]

TELEFOON
+31 (0)317 [REDACTED]

E-MAIL
[REDACTED]@wur.nl

Wageningen Marine Research is a
leading, independent research
institute that concentrates on
research into strategic and applied
marine ecology.

onderzoeksmatige inzet van dit tuig binnen de relevante Natura 2000 gebieden en voor de onderbouwing van een algemene toelating van dit vistuig.

DATUM
28 november 2017

ONS KENMERK
1729131. [REDACTED]

PAGINA
2 van 3

De aanvraag

In de vigerende vergunning voor de Wet natuurbescherming wordt onderzoeksmatig gebruik van het pulssysteem toegestaan. Onderliggende aanvraag betreft een toestemming voor het onderzoeksmatige gebruik van het pulssysteem in de garnalenvisserij in de Waddenzee, de Noordzeekustzone, de Voordelta, de Westerschelde, de Oosterschelde en de Vlake van de Raan. De aanvraag wordt ingediend voor vijf vissers [REDACTED] die:

- In het bezit zijn van een toestemming voor het gebruik van de garnalenspul (onthefing Visserijwet) voor 2018 en 2019;
- Beschikken over een werkend pulstuig voor garnalenvisserij, conform de technische eisen op grond van de visserijwet- en regelgeving, en hiermee in 2018 en 2019 op garnalen gaan vissen;

Een lijst met beoogde vergunninghouders en betrokken vaartuigen is bij de aanvraag gevoegd.

Beoogde looptijd

De toestemming wordt aangevraagd voor de periode 1 januari 2018 tot en met 31 december 2019.

Vislocatie en periode

De beoogde visplannen van de deelnemende schepen zijn bijgevoegd. Deze visplannen zijn indicatief. Met de vissers is afgesproken dat ze minimaal 1 week van tevoren doorgeven wanneer ze in Nederlandse wateren beginnen met vissen (via [REDACTED]@minez.nl). Daarbij geven ze ook de beoogde vislocatie aan. Bij afwijken van het overeengekomen visplan wordt dit ook minimaal 1 week van tevoren doorgegeven (via [REDACTED]@minez.nl).

Onderzoeksopzet

Het onderzoek bestaat uit twee onderdelen:

1. Een baseline studie naar de selectiviteit van de garnalenspul ten opzichte van het traditionele garnalentuig in 2018;
2. Onderzoek naar de mogelijkheden voor het verhogen van de selectiviteit van het garnalenspulstuig in 2019.

1. Baseline studie

De studie vindt plaats gedurende het kalenderjaar 2018, van 1 januari 2018 – 31 december 2018.

Tijdens de baseline studie worden gedurende 1 kalenderjaar ofwel 4 kwartalen gegevens verzameld* middels 1) self recording en 2) vergelijkend vissen.

1. "Self recording" (vangstregistratie): de totale hoeveelheden vangst en maatse garnalen tijdens de garnalenspulvisserij worden door de visser gewogen dan wel gemeten en opgeschreven voor elke trek gevist in N2000 gebieden. Per pulsschip wordt een zg. buddy geselecteerd, beiden zijn verantwoordelijk voor wèkelijkse afstemming van de te bevissen gebieden. De buddy's zijn schepen die vissen met traditioneel tuig. Ze vissen in dezelfde gebieden als de vissers met de pulssystemen en verzamelen dezelfde gegevens.

2. Vergelijkend vissen: gedurende drie weken vist de pulsvisser gelijktijdig met een pulstuig en een traditioneel garnalentuig (stuurboord-bakboord vergelijking). Het vergelijkend vissen vindt per deelnemende kotter één keer per kwartaal plaats. De eerste twee weken verzamelt de visser zelfstandig monsters uit de vangsten; de visser verzamelt van een aantal trekken monsters uit de vangsten van beide tuigen volgens een vooraf afgesproken onderzoeksprotocol. Deze monsters bewaren de schippers aan boord. Bij de afslag worden de monsters door de onderzoekers opgehaald voor analyse. De derde week komen twee onderzoekers aan boord om onderzoek uit te voeren.

3. Baseline evaluatie: medio oktober 2018 wordt ingeschat of de studie succesvol afgerond kan worden en de schepen in 2019 mogen beginnen aan het innovatietraject of dat er aanvullende gegevens verzameld dienen te worden. In het laatste geval zal de baseline studie een jaar worden verlengt. De afweging vindt plaats op basis van de tot dat moment beschikbare gegevens, en het besluit go/no go naar de innovatie fase wordt in overleg met de opdrachtgever genomen.

** Waarbij in principe de vispatronen van de vissers zoals beschreven in hun visplan worden gevolgd.*

DATUM
28 november 2017

ONS KENMERK
1729131.JS.mw

PAGINA
3 van 3

2. Innovatie

Indien er voldoende (dekkende) gegevens zijn verzameld in 2018, wat zal blijken uit de hierboven genoemde evaluatie, is er in 2019 aandacht voor innovatie ter verbetering van selectiviteit. In voorbereiding op dit innovatieve onderdeel van het project wordt medio 2018 een workshop georganiseerd tussen vissers en wetenschappers van de drie deelnemende instituten. Tijdens deze bijeenkomst wordt een inventarisatie gedaan van ideeën voor verdere ontwikkeling van het tuig. Vervolgens worden de meest veelbelovende ideeën geselecteerd door het onderzoeksconsortium. In 2019 worden de geselecteerde ideeën vervolgens getest in het veld; dat gebeurt wederom onder begeleiding van onderzoek. Hiertoe wordt een nieuw onderzoeksplan opgesteld waarin duidelijk per schip aangegeven welke innovatie getest wordt en waar en wanneer deze testen plaatsvinden. Tijdens de testfase testen de schippers het tuig en noteren daarbij gegevens volgens het data recording protocol. Indien de testfase veelbelovend lijkt, worden in de onderzoeksfase vergelijkende reizen uitgevoerd volgens het protocol van het vergelijkend vissen in de baseline studie met waarnemers aan boord. Hierbij wordt het nieuwe pulstuig vergeleken met het pulstuig dat is getest tijdens de baseline studie.

De schippers en bemanningen van de deelnemende kotters krijgen zowel tijdens de baseline studie als tijdens het innovatiejaar vooraf uitgebreide instructies van de onderzoekers. Deze instructies worden ook vastgelegd in een werkvoorschrift. Daarnaast worden de vissers geacht te houden aan vooraf besproken randvoorwaarden die worden vastgelegd in door de vissers te ondertekenen (bijgevoegde) contracten. Voor het innovatie onderzoek zullen opnieuw randvoorwaarden in contracten worden vastgelegd. Deze zullen wij u voor aanvang van het onderzoek 2019 overhandigen samen met het hierboven genoemde onderzoeksplan.

Ik hoop u hierbij voldoende te hebben geïnformeerd over de achtergrond en de opzet van het onderzoek. Mocht u aanvullende informatie wensen dan kunt u contact met mij opnemen.

In afwachting van uw besluit verblijf ik,

Met vriendelijke groet

Projectleider (WMR)

Bijlagen:

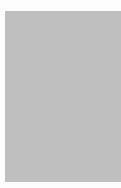
Deelnemende schepen en hun visplannen

Voorbeeld contract tussen WMR en de vissers met daarin de randvoorwaarden voor onderzoek

Project Garnalenpuls-selectiviteit: deelnemende schepen en visplan

Deelnemende schepen 'Garnalenpuls-selectiviteit'.

Schepen met pulssysteem en pulstoestemming:

				THOLEN DEN OEVER SNEEK STAVOREN OUDESCHILD
---	---	--	---	--

* Pulstoestemming loopt af per 21 juli 2019. Voor het onderzoek zal te zijner tijd een verzoek worden ingediend bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) om de pulstoestemming tot uiterlijk 1 januari 2020 te laten doorlopen.

Visplannen

Beoogde visplannen deelnemende schepen (WZ= Waddenzee, NZK = Noordzeekustzone, KZZ = kustzone zuid, hieronder valt Vlake van de Raan, Oosterschelde, Westerschelde en Voordelta, PV = vist op platvis)

Schip	Kwartaal				Opmerkingen
	1	2	3	4	
	WZ*	WZ	WZ	WZ	* Indien er garnalen zijn vist ook in januari in de Waddenzee.
	WZ/NZK	WZ/NZK	WZ/NZK	WZ/NZK	Vist voor 80/90% is op het wad, maar is afhankelijk van omstandigheden. Voornemens om medio februari te starten met vissen met puls.
	NZK/WZ*	Sylt/NZK/WZ	WZ/NZK/KZZ	WZ/NZK/KZZ	* Vist in principe in 1* kwartaal niet in NL wateren. Afhankelijk van omstandigheden start vissen in NL wateren in Maart.
	NZK/WZ*	WZ	WZ/NZK/KZZ	WZ/NZK/KZZ	* Vist in principe in 1* kwartaal niet in NL wateren. Wel mogelijkheid houden om te starten met testreizen (datarecording).
	PV*	PV*	KZZ	KZZ	* Vist in principe op platvis in kwartaal 1 en 2. Indien wel met Puls op garnaal in die periode vooraf melden.

OVEREENKOMST VOOR DEELNAME AAN HET PROJECT 'GARNALENPULS-SELECTIVITEIT'

Wageningen Marine Research (WMR), een instituut binnen de rechtspersoon Stichting Wageningen Research, voert in opdracht van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) het project 'garnalenpuls-selectiviteit' uit, samen met het Belgische Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek en het Duitse Thünen-Institute of Baltic Sea Fisheries.

Op basis van uw aanmeldingsformulier bent u geselecteerd voor deelname. U heeft vervolgens aangegeven te willen meewerken aan dit project. Wij willen graag enkele afspraken met u maken over uw medewerking. Wij vragen u deze overeenkomst goed door te lezen. Indien er aanpassingen nodig zijn of indien u nog vragen hebt, verzoeken wij u deze door te geven aan uw contactpersoon binnen WMR.

1) Contactpersonen

De contactpersonen voor de uitvoering van deze overeenkomst zijn:

<u>Wageningen Marine Research</u>	[partij]
[naam]	
0317 [telefoonnummer]	
[e-mailadres]	
[postadres]	

[naam]
[telefoonnummer]
[e-mailadres]
[postadres]

2) Wat verwachten wij van u onder deze overeenkomst?

Uw medewerking houdt in dat u gedurende het project, overeenkomstig het werkvoorschrift (bijlage 1) en de door ons samen vastgestelde planning bij het vissen in Natura 2000-gebied dat u onder uw eigen verantwoordelijkheid:

- Voor het onderdeel data-recording de in het werkvoorschrift genoemde gegevens en monsters verzamelt;
- Deze gegevens en monsters per week aan WMR toestuurt;
- Deelneemt aan de instructiebijeenkomst rond het werkvoorschrift en eventuele vervolginstructies;
- Minimaal eenmaal per seizoen dat u vist in Nederlandse N2000 wateren gedurende drie weken **vergelijkende visserij** uitvoert door gelijktijdig met een pulstuig en een traditioneel garnalentuig te vissen (stuurboord-bakboord), tenzij anders is overeengekomen met WMR;
- Voor iedere periode waarin **vergelijkend vissen** plaatsvindt gedurende minimaal één week twee van onze onderzoekers aan boord toelaat voor het uitvoeren van het onderzoek, en daarvoor alle benodigde faciliteiten, inclusief voldoende eten en drinken, ter beschikking stelt;
- Tijdens de vergelijkende visserij vist met een, door WMR nieuw aan te schaffen kuil met een maaswijdte die gelijk is voor alle vissers. U bent zelf verantwoordelijk voor (gevolgen van) het gebruik van deze kuil. Tijdens de overige weken vist u met een maaswijdte van minimaal 22 mm tussen de knopen.
- Ten alle tijde vist met een zeeflap met een maaswijdte die is voorgeschreven door WMR tijdens de vergelijkende reizen. Voor de data-recording kan, in overleg met WMR, gevestigd worden met de brievenbus, in de maanden juni, juli en augustus.
- Vist volgens de door ons overeengekomen visplannen (bijlage 2) tenzij a) er natuurlijke omstandigheden zijn die maken dat afwijken van visplan gewenst is, of indien u wegens technische of andere omstandigheden niet kunt uitvaren b) het vanuit onderzoekssystematiek nodig is om van het visplan af te wijken. De laatste vindt altijd in overleg met WMR plaats. Afwijkingen van het visplan gebeuren altijd in overleg met WMR en meldt u aan het Ministerie van LNV (via wetnatuurbescherming@minelz.nl).
- De instellingen van de puls-module in principe gedurende het jaar onveranderd blijven;
- De technische specificaties van uw tuig binnen de technische voorwaarden vallen en in principe gedurende het jaar onveranderd blijven.
- Onverhoopte wijzigingen aan uw vistuig (bijvoorbeeld in gevallen van schade) binnen de technische eisen blijven en u deze bijhoudt en doorgeeft aan WMR;

U beschikt over alle benodigde vergunningen die nodig zijn voor het uitoefenen van de beroepsmatige garnalenvisserij.

Verder dient u gedurende het project (2018-2019) toestemming (ontheffing) te hebben – en te houden – voor het gebruik van garnalenpuls en bij het (voorgenomen) vissen binnen Natura 2000-gebied aan boord steeds te beschikken over een werkend pulstuig voor garnalenvisserij conform de voorschriften in de toestemming.

Tot slot dient u te voldoen aan de eventuele aanvullende voorwaarden die worden gesteld door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (Team Natuurvergunningen t.a.v. de vereisten uit de Wet natuurbescherming) en de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) t.a.v. de technische vereisten voor het vissen alsmede v.w.b. het visrecht.

Bovenstaande verplichtingen gelden ook voor de bemanning.

3) Wat mag u van ons verwachten onder deze overeenkomst?

WMR zorgt voor de benodigde toestemmingen voor het gebruik van garnalenvisswerktuigen in de Natura 2000 gebieden voor de periode waarin u actief deelneemt aan het onderzoek. Verder zullen wij zorgen voor de benodigde materialen voor het verzamelen van monsters. Tijdens de periodes aan boord zullen onze medewerkers de door u aangegeven aanwijzingen met betrekking tot veiligheid van/op het schip opvolgen.

Wij zullen u een vergoeding betalen voor het omsteken van de tuigen, voor zover noodzakelijk voor het uitvoeren van het vergelijkend vissen, ter hoogte van maximaal € 1250,- (ex. BTW) per periode waarin vergelijkende visserij plaatsvindt. Voor het verblijf van onze medewerkers aan boord van uw schip zullen wij u bovendien een een onkostenvergoeding van 75 euro (ex BTW) per dag betalen. Naast deze vergoedingen zijn wij niet verplicht tot vergoeding van andere kosten (zoals brandstof- en oliegelden, havengelden, kosten voor het gebruik van de op het schip aanwezige werktuigen, (hulp)middelen en faciliteiten of kosten voor het gebruik van de door u verzamelde onderzoeksgegevens). Naast deze vergoedingen zijn wij niet aansprakelijk voor eventuele schade, tenzij sprake is van opzet of bewuste roekeloosheid.

4) Gebruik en eigendom van de onderzoeksgegevens

Alle door u verstrekte onderzoeksgegevens en monsters in het project worden ons (intellectueel) eigendom. Wij zullen de door u aangeleverde gegevens en monsters strikt vertrouwelijk behandelen en geen onderzoeksinformatie naar buiten brengen die herleidbaar is naar uw schip of bemanning.

5) Duur en einde

Deze overeenkomst gaat in op de datum van laatste ondertekening en eindigt per 31 december 2018, tenzij wij gezamenlijk besluiten deze overeenkomst te verlengen.

WMR mag deze overeenkomst steeds met onmiddellijke ingang tussentijds opzeggen/ontbinden; bijvoorbeeld in de situatie u zich niet houdt aan de in dit contract overeengekomen afspraken. Om continuïteit van het project te waarborgen mag u deze overeenkomst alleen tussentijds opzeggen als sprake is van dringende en onverwachts opkomende redenen die maken dat instandhouding van de overeenkomst niet van u gevraagd kan worden.

Op deze overeenkomst is Nederlands recht van toepassing. Alle geschillen voortvloeiende uit deze overeenkomst zullen worden voorgelegd aan de bevoegde rechter in Arnhem.

Ondertekening:

[partij]

[naam]

[datum]

Stichting Wageningen Research,
Wageningen Marine Research

dr.ir. [redacted]

[datum]

Bijlage 1: Werkinstructie

Bijlage 2: Visplannen

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 30 juli 2019 11:20
Aan: [redacted]
Onderwerp: FW: lijst met alle onderzoeken (platvis) puls - korte check met spoed mogelijk?

Van: [redacted]
Verzonden: woensdag 28 maart 2018 09:44
Aan: [redacted]
CC: [redacted] ir. [redacted]
Onderwerp: RE: lijst met alle onderzoeken (platvis) puls - korte check met spoed mogelijk?

HI [redacted]

Scherp, vergeten te melden: ik heb pulsefishing website ook nagelopen (dus wmr rapportages 2013 en 2015 en pulsefishing website):

Alles toevoegen aan de site kan ik niet vandaag – dat is echt een klus, maar dat loopt wel via webredacteur en [redacted]

2001 was ook vanuit WMR als begin gepakt dus vandaar; met de notie dat er wel eerder onderzoek is uitgevoerd.

Ik neem al je punten mee, bedankt [redacted]

[redacted]
Beleidsmedewerker EU-visserij

.....
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Directie Europees Landbouw- en Visserijbeleid en Voedselzekerheid
Bezuidenhoutseweg 73 | 2595 AC | Den Haag | A Passage 4

.....
T (+31) 070 [redacted]
M (+31) 06 [redacted]
[redacted]@minez.nl

Van: [redacted] [mailto:[redacted]@wur.nl]
Verzonden: woensdag 28 maart 2018 9:37
Aan: [redacted]
CC: [redacted] ir. [redacted]
Onderwerp: RE: lijst met alle onderzoeken (platvis) puls - korte check met spoed mogelijk?

Hoi,

Misschien goed om de lijst nog even te checken met wat er op pulsefishing.eu staat en de rapporten op de lijst van [redacted] die niet op de site staan daar nog aan toe te voegen.

Ik weet niet precies wat de reden is om 2001 als referentie te gebruiken; want ook daarvoor werd al effectenonderzoek gedaan (Zo kwam ik in een overzichtsrapport van [redacted] uit 2005 over de puls (bijgevoegd) diverse referenties uit de jaren 80 en 90 tegen).

Ik zou in ieder geval duidelijk vermelden bovenaan de lijst dat dit het onderzoek vanaf 2001 is en dat ook daarvoor al onderzoek aan puls werd gedaan. En aangegeven waarom je dan 2001 als benchmark hebt gebruikt.

Groet,
[redacted]

From: [redacted]@minez.nl>

Sent: woensdag, maart 28, 2018 9:17

To: [redacted]@wur.nl>; [redacted]@wur.nl>; [redacted]

<[redacted]@wur.nl>

Cc: [redacted] ir [redacted]@minez.nl>

Subject: RE: lijst met alle onderzoeken (platvis) puls - korte check met spoed mogelijk?

Goedemorgen [redacted]

Nogmaals: het snelle en accurate handelen waardeer ik zeer! Fijn trouwens dat je ook het AO hebt gekeken; wellicht goed om een keer te spreken over wat jou opvalt over de discussie.

De precieze logica is ook lastig: het moet een zo compleet mogelijke lijst zijn; maar aan de andere kant gaat het met name om het onderzoek na 2007 → afgifte toestemmingen. Het is wel goed dat je zegt dat er al in de jaren 40 rapporten zijn.

Jouw laatste drie punten/toevoegingen: inderdaad relevant, neem ik mee!

Bedankt en we houden contact!

Van: [redacted]mailto:[redacted]@wur.nl]

Verzonden: dinsdag 27 maart 2018 23:30

Aan: [redacted]

CC: [redacted] ir. [redacted]

Onderwerp: RE: lijst met alle onderzoeken (platvis) puls - korte check met spoed mogelijk?

Beste [redacted]

Voor jouw begrip (dan weet je waar ik wel / niet gezocht heb):

Ik heb jouw start datum ook aangehouden. **Heb het artikel van Soetaert 2013 erbij gezet en in zijn literatuur lijst gekeken naar referenties van na 2001** (dat is immers ook een review studie). Paar stukken van De Haan en Van Marlen leverde dat op die je nog niet had. Verder nog een lijstje onderzoeken waarvan ik niet zeker ben of je ze er bij wilt (staan onderaan apart gezet). Heb overigens wel Soetaert's PhD (2015) in de lijst opgenomen.

Mijn vraag was toch even wat de precieze logica van deze lijst is.

- Want als het een compleet overzicht moet zijn van al het puls onderzoek moeten we eerder beginnen (vanaf jaren '40).
- Als het een overzicht moet zijn van al het onderzoek waarin puls meegenomen wordt, moeten we veel breder kijken dan we nu doen (bijv ook naar VIBEG/ Voordelta etc.).
- Als je helemaal compleet wilt zijn, is het slim om van veel studies de lit lijst na te lopen. Dat heb ik nu – gezien de tijd – niet gedaan (behalve dan van Soetaert 2013 omdat het een review studie is).

- Maar als het alleen gaat om onderzoek specifiek naar de puls kijkend vanaf 2011, dan is deze lijst eigenlijk te ruim... Enfin.

Ik heb al het onderzoek – waar ik nu aan kan denken, waarin de puls centraal staat / mee doet meegenomen – maar ik ben daar vast niet helemaal compleet in (zie de tweede bullet hierboven]. Wel relevant voor nu vond ik in ieder geval:

- Ik heb een verwijzing opgenomen in 2015 naar de **aanlandplichtprojecten**, waar ook pulsschepen bij betrokken zijn geweest (relevant ivm link 2de batch vergunningen uit 2014 naar aanlandplicht). Dat kan 1 verwijzing zijn (zoals nu), maar je kunt in 2015 ook allemaal losse verwijzingen opnemen naar de verschillende rapporten (zie de link: <http://cvo-visserij.nl/projecten-2>). De linkjes onderaan kun je allemaal aanklikken en vind je alle afzonderlijke eindproducten.
- Ik denk dat het ook relevant is te verwijzen naar het **economisch onderzoek** van WEcR (standaard monitoring resulterend in Visserij in Cijfers / agrimatie info) waarin ook puls schepen deelnemen aan het vaste panel & het **discardsonderzoek** van WMR waar ook pulsschepen deelnemen aan het zelfbemonsteringsonderzoek. Ik weet niet wanneer precies er pulsschepen in die monitoringen zijn opgenomen, dat zou dan een datum opleveren. We kunnen dit vragen aan [redacted] van WEcR en aan [redacted] (WMR)? Of je zet ze gewoon onderaan zoals ik ze nu heb.
- Ook heb ik de **bedrijfssurveys** vanaf 2012 meegenomen, daar doen vanaf dan ook pulsschepen aan mee.

From: [redacted] <[redacted]@minez.nl>

Sent: dinsdag, maart 27, 2018 18:14

To: [redacted]@wur.nl>; [redacted]@wur.nl>; [redacted]@wur.nl>

Cc: [redacted] ir. [redacted]@minez.nl>

Subject: RE: lijst met alle onderzoeken (platvis) puls - korte check met spoed mogelijk?

Hi [redacted]

Bedankt voor de snelle reactie en heldere vragen: ik heb het op basis van de twee publicaties vanuit WMR (gaps and knowledge I, in 2013, en gaps and knowledge II, 2015 – zie bijlagen) – de onderzoeken na 2015 heb ik zelf toegevoegd.

Wat betreft compleetheid: ik wil het liefst het zo compleet mogelijk – maar terwijl ik bezig was merkte ik dat er volgens mij altijd een kleine kans bestaat dat er sommige publicaties niet in het overzicht staat.

Hopelijk wat meer duidelijkheid zo? Bedankt!
Groetjes,
[redacted]

Beleidsmedewerker EU-visserij

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Directie Europees Landbouw- en Visserijbeleid en Voedselzekerheid
Bezuidenhoutseweg 73 | 2595 AC | Den Haag | A Passage 4

T (+31) 070 [redacted]

M (+31) [redacted]

[redacted]@minez.nl

Van: [redacted] [mailto:[redacted]@wur.nl]

Verzonden: dinsdag 27 maart 2018 18:02

Aan: [redacted]

CC: [redacted] ir. [redacted]

Onderwerp: RE: lijst met alle onderzoeken (platvis) puls - korte check met spoed mogelijk?

Hoi [redacted],

Het zou mij helpen als ik zou weten waar je precies naar gekeken hebt om tot deze lijst te komen. Zou je me dat willen laten weten, dan kan ik systematisch aanvullen.

Vraag is wel hoe compleet wil je het hebben? Je hebt een disclaimer – niet uitputtend – [redacted]

Andere vraag – welk onderzoek wil je hebben – al het onderzoek naar puls, of ook al het onderzoek waarin puls meegenomen wordt (zoals bijv aanlandplicht onderzoek)?

From: [redacted] @minez.nl>

Sent: dinsdag, maart 27, 2018 17:47

To: [redacted] @wur.nl>; [redacted] @wur.nl>; [redacted] @wur.nl>

Cc: [redacted] ir. [redacted] @minez.nl>

Subject: lijst met alle onderzoeken (platvis) puls - korte check met spoed mogelijk?

Hi [redacted] en [redacted]

De minister heeft op dit moment een algemeen overleg in de Tweede Kamer, waarin zij een lijst toezegt van alle onderzoeken en rapporten aangaande pulsvisserij (platvis).

Ik heb onderstaande gemaakt obv de WMR tussenrapportages (gaps and knowledges); ik stuur deze sowieso met de disclaimer: niet uitputtend, maar mis ik nog belangrijke onderzoeken in jullie ogen als jullie en blik op onderstaande werpen?

Bedankt!
Groetjes,
[redacted]

Lijst met onderzoeken en rapporten, platvis puls:

- 2001: Onderzoek naar de effecten op vangsten en op de sterfte van ongewervelde bodemdieren (evertibraten) in het trawlspeer in Europees onderzoeksproject "REDUCE"
 - Van Marlen, B., Bergman, M.J.N., Groenewold, S., Fonds, M. (2001). Research on diminishing impact in demersal trawling – The experiments in The Netherlands. ICES CM2001/R:09
- 2005: Onderzoek RIVO aan boord van de Tridens naar de vangstverschillen van de boomkor en de pulskor en verkennend onderzoek naar de overleving van door beide tuigvarianten gevangen on-dermaatse tong en schol
 - <http://edepot.wur.nl/148310>
- 2005: Onderzoek RIVO naar effecten op conditie, overleving en vangst, en stresshormonen in het bloed van tong en schol bij puls- en conventioneel tuig
 - <http://edepot.wur.nl/148311>
- 2005: Initieel onderzoek van effecten van pulsstimulering op evertibraten door RIVO
 - Smaal, A.C., Brummelhuys, E. (2005) Explorative studies of the impact of an electric fishing field on macrobenthos. RIVO report: C089b/05
- 2006: Testen met praktijkchip UK153 met het Verburg Holland-systeem: ecologisch onderzoek met vangstvergelijking tussen pulstuigen en conventionele boomkorren door IMARES
 - <http://edepot.wur.nl/146752>
- 2006 – 2009: Europees project DEGREE wordt opgestart [12]. Hierin wordt de economische rentabiliteit van pulsvisserij door het LEI bestudeerd, en vangsten aan boord van de TX68 gemonitord. Het is de voorloper van het latere BENTHIS-project.
 - van Marlen, B. (Ed.), Piet, G.J., Hoefnagel, E., Taal, K., Revill, A.S., Wade, O., O'Neill, F.G., Vincent, B., Vold, A., Rihan, D., Polet, H., Stouten, H., Depestele, J., Eigaard, O.R., Dolmer, P., Frandsen,

R.P., Zachariassen, K., Madsen, N., Innes, J., Ivanovic, A., Neilson, R.D., Sala, A., Lucchetti, A., De Carlo, F., Canduci, G., Robinson, L.A., Alexander, M., 2010. Development of fishing Gears with Reduced Effects on the Environment (DEGREE), 239pp.

- 2006: ICES advies

-

- <http://www.ices.dk/sites/pub/Publication%20Reports/Advice/2006/Pulse%20trawl%20part%20II.pdf>

- 2007-2011: Naar aanleiding van ICES advies (2006), extra laboratoriumonderzoeken IMARES aan benthische evertbraten, hondshaaien en kabeljauw

- <http://edepot.wur.nl/133166>

- <https://www.pulsefishing.eu/documents/reports/2009/11/09/the-effect-of-pulse-stimulation-on-biota-cod>

- <http://library.wur.nl/WebQuery/wurpubs/fulltext/133168>

- 2008: IMARES rekent potentieel aan brandstofbesparing van o.a. puls vistuigen door in project ESIF

- Van Marlen, B., Salz, P., Thøgersen, T., Frost, H., Vincent, B., Planchot, M., Brigaudeau, C., Priour, D., Daurès, F., Le Floc'h, P., Rihan, D., Costello, L., Sala, A., Messina, G., Lucchetti, A., Notti, E., De Carlo, F., Palumbo, V., Malvarosa, L., Accadia, P., Powell, J., van Vugt, J., de Vries, L., van Craeynest, K., Arkley, K., Metz, S. (2008) Energy Saving in Fisheries (ESIF). Final Report on EU-project ESIF (FISH/2006/17 LOT3). In: van Marlen, B.s (Ed.), p. 427.

- 2009: Impact bodemvisserij – ICES Journal of Marine Science

- <https://academic.oup.com/icesjms/article/66/9/1985/723772>

- 2009: ICES advies

-

- <http://www.ices.dk/sites/pub/Publication%20Reports/Advice/2009/Special%20Requests/Netherlands%20Pulse%20Trawl.pdf>

- 2010: Pulstuig op platvissen als alternatief voor de boomkor

- <https://www.pulsefishing.eu/documents/reports/2010/05/15/pulse-trawl-on-flatfish-as-an-alternative-for-beam-trawl>

- 2010: ILVO - Impact assessment van de effecten van verschillende vistuigen in de noordzee

- <https://www.pulsefishing.eu/documents/reports/2010/08/15/impact-assessment-of-the-effect-of-a-selected-range-of-fishing-gears-in-the-north-sea>

- 2010: ICES organiseert een workshop speciaal gericht op pulsvisserij: ICES WKPULSE

- <https://www.pulsefishing.eu/documents/reports/2010/02/24/report-of-the-workshop-to-assess-the-ecosystem-effects-of-electric-pulse-trawls>

- 2011: IMARES onderzoekt vangsten en doet vergelijkingen tussen de conventionele boomkor en het pulstuig.

- <http://edepot.wur.nl/189477>

- 2011: IMARES onderzoekt verder de effecten van puls op kabeljauw

- <https://www.pulsefishing.eu/documents/reports/2011/11/22/the-effect-of-electric-pulse-stimulation-to-juvenile-cod-and-cod-of-commercial-landing-size>

- 2011: Verslag van studiegroep SGELECTRA (ICES), speciaal gericht op pulsvisserij

- <https://www.pulsefishing.eu/documents/reports/2011/05/07/report-of-the-study-group-on-electrical-trawling-2011>

- 2012: Verslag van studiegroep SGELECTRA (ICES), speciaal gericht op pulsvisserij

-

- <http://ices.dk/sites/pub/Publication%20Reports/Expert%20Group%20Report/SSGESST/2012/2012%20SGELECTRA%20%20Executive%20Summary.pdf>

- 2012: STECF geeft een advies uit over pulsvisserij en benadrukt het belang van een goede controle en handhaving

- <https://stecf.jrc.ec.europa.eu/documents/43805/319250/PLEN+12-01.pdf>

- 2012: ICES advies

- <https://www.pulsefishing.eu/documents/discussion-documents/2012/11/15/request-from-france-to-review-the-work-of-sgelectra-and-to-provide-an-updated-advice-on-electric-pulse-trawl>

- 2013: Monitoringsprogramma vangstgegevens pulsvisserij – n.a.v. uitgifte toestemmingen

- <http://library.wur.nl/WebQuery/wurpubs/fulltext/291770>

- 2013: Elseviers's Fisheries Research

- <https://www.pulsefishing.eu/documents/reports/2013/11/29/monitoring-catches-in-the-pulse-fishery>

- 2013: ICES Verslag van studiegroep SGELECTRA (ICES), speciaal gericht op pulsvisserij

- <https://www.pulsefishing.eu/documents/reports/2013/10/22/ices-report-of-the-study-group-on-electrical-trawling-2013>

- 2013: Vervolgonderzoek effecten op kabeljauw

- <https://www.pulsefishing.eu/documents/reports/2013/12/16/effects-of-electric-pulse-stimulation-on-cultured-adult-cod>

- 2013: IMARES resultaten onderzoek en kennisleemtes

- <https://www.pulsefishing.eu/documents/reports/2013/12/03/platvis-pulsvisserij>
- 2013: Discard sampling Dutch bottom trawl and seine fisheries
 - <https://www.pulsefishing.eu/documents/reports/2013/12/15/discard-sampling-of-dutch-bottom-trawl-and-seine-fisheries-in-2012>
- 2014: Effect van boomkor en pulstuig op het benthisch ecosysteem
 - <https://www.pulsefishing.eu/documents/reports/2014/07/01/effects-of-beam-and-pulse-trawling-on-the-benthic-ecosystem>
- 2014: LEI - Pulswing, ontwikkeling van een vistuig voor platvis waarin pulstechniek met de SumWing is gecombineerd
 - <https://www.pulsefishing.eu/documents/reports/2014/12/15/pulswing>
- 2015: Lessons learned from transition towards an innovative fishing technique
 - <https://www.pulsefishing.eu/documents/reports/2015/01/15/lessons-learned-from-the-transition-towards-an-innovative-fishing-technique>
- 2015: LEI - Brandstofbesparing 75%
 - <https://www.pulsefishing.eu/documents/reports/2015/04/15/brandstofbesparing-75-procent>
- 2015: ILVO – Universiteit Gent; Huidzweren bij vissen in het Belgisch deel van de Noordzee – trends in prevalentie en exploratie van mogelijke oorzaken
 - <https://www.pulsefishing.eu/documents/reports/2015/04/15/huidzweren-bij-vissen-in-het-belgisch-deel-van-de-noordzee>
- 2015: IMARES Pulsvisserij – de effecten op schar
 - <https://www.pulsefishing.eu/documents/reports/2015/05/22/pulse-trawl-fishing-the-effects-on-dab>
- 2015: IMARES resultaten onderzoek en kennisleemtes II
 - <https://www.pulsefishing.eu/documents/reports/2015/06/15/flatfish-pulse-fishing-research-results-and-knowledge-gaps>
- 2015: IMARES Perception of European stakeholders of pulse fishing
 - <https://www.pulsefishing.eu/documents/reports/2015/07/01/perceptions-of-european-stakeholders-of-pulse-fishing>
- 2016: ICES Journal of Marine Science; pulsvisserij effecten op kabeljauw
 - <https://www.pulsefishing.eu/documents/media-articles/2016/03/16/article-in-ices-journal-of-marine-science>
- 2016: ICES Journal of Marine Science; vermindering bijvangst boomkor en pulskor
 - <https://www.pulsefishing.eu/documents/media-articles/2016/06/21/article-in-ices-journal-of-marine-science>
- 2016: Elsevier's journal of experimental marine biology and ecology. Pulse trawling: Evaluating its impact on prey detection by small-spotted catshark
 - <https://www.pulsefishing.eu/documents/media-articles/2016/11/09/pulse-effect-prey-detection-catshark>
- 2016: ICES Journal of Marine Science. Competitieve interacties tussen twee visserijvloten in de Noordzee
 - <https://www.pulsefishing.eu/documents/media-articles/2016/11/29/article-in-ices-journal-of-marine-science>
- 2016: ICES Journal of Marine Science. Measuring and assessing the physical impact of beam trawling
 - https://academic.oup.com/icesjms/article/73/suppl_1/i15/2573918
- 2016: WMR Pulse Fishing and its effect on the marine ecosystem and fisheries – an update of the scientific knowledge
 - <https://www.pulsefishing.eu/documents/reports/2016/12/06/effects-on-marine-ecosystem-and-fisheries>
- 2016: WER – Pulse fisheries in the Netherlands, economic and spatial impact study
 - <https://www.pulsefishing.eu/documents/reports/2016/12/15/pulse-fisheries-in-the-netherlands>
- 2016: ICES advies op effect pulsvisserij
 - <http://www.ices.dk/news-and-events/news-archive/news/Pages/Advice-released-on-effects-of-pulse-trawling.aspx>
- 2012 – 2017: European BENTHIS project; Impact of fishing on benthic ecosystems
 - <https://www.benthis.eu/en/benthis.htm>
- 2017: Verslag van Werkgroep WGELECTRA (ICES)
 - <https://www.pulsefishing.eu/documents/reports/2017/01/17/final-report-of-the-working-group-on-electrical-trawling>

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 30 juli 2019 11:21
Aan: [redacted]
Onderwerp: FW: lijst met alle onderzoeken (platvis) puls - korte check met spoed mogelijk?

Van: [redacted] ir. [redacted]
Verzonden: woensdag 28 maart 2018 09:47
Aan: [redacted]
Onderwerp: Re: lijst met alle onderzoeken (platvis) puls - korte check met spoed mogelijk?

[redacted]
Groet [redacted]

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Op 28 mrt. 2018 om 09:17 heeft [redacted] <[redacted]@minez.nl> het volgende geschreven:

Goedemorgen [redacted]

Nogmaals: het snelle en accurate handelen waardeer ik zeer! Fijn trouwens dat je ook het AO hebt gekeken; wellicht goed om een keer te spreken over wat jou opvalt over de discussie.

De precieze logica is ook lastig: het moet een zo compleet mogelijke lijst zijn; maar aan de andere kant gaat het met name om het onderzoek na 2007 → afgifte toestemmingen. Het is wel goed dat ie zegt dat er al in de jaren 40 rapporten zijn.

[redacted]
[redacted]
Jouw laatste drie punten/toevoegingen: inderdaad relevant, neem ik mee!

[redacted]
Bedankt en we houden contact!
[redacted]

Van: [redacted] [mailto:[redacted]@wur.nl]
Verzonden: dinsdag 27 maart 2018 23:30
Aan: [redacted]
CC: [redacted] ir. [redacted]
Onderwerp: RE: lijst met alle onderzoeken (platvis) puls - korte check met spoed mogelijk?

Beste [redacted]

Voor jouw begrip (dan weet je waar ik wel / niet gezocht heb):

Ik heb jouw start datum ook aangehouden. **Heb het artikel van Soetaert 2013 erbij gezet en in zijn literatuur lijst gekeken naar referenties van na 2001** (dat is immers ook een review studie). Paar stukken van [redacted] en [redacted] leverde dat op die je nog niet had. Verder nog een lijstje onderzoeken waarvan ik niet zeker ben of je ze er bij wilt (staan onderaan apart gezet). Heb overigens wel Soetaert's PhD (2015) in de lijst opgenomen.

Mijn vraag was toch even wat de precieze logica van deze lijst is.

- Want als het een compleet overzicht moet zijn van al het puls onderzoek moeten we eerder beginnen (vanaf jaren '40).
- Als het een overzicht moet zijn van al het onderzoek waarin puls meegenomen wordt, moeten we veel breder kijken dan we nu doen (bijv ook naar VIBÉG/ Voordelta etc.).
- Als je helemaal compleet wilt zijn, is het slim om van veel studies de lit lijst na te lopen. Dat heb ik nu – gezien de tijd – niet gedaan (behalve dan van Soetaert 2013 omdat het een review studie is).
- Maar als het alleen gaat om onderzoek specifiek naar de puls kijkend vanaf 2011, dan is deze lijst eigenlijk te ruim... Enfin.

Ik heb al het onderzoek – waar ik nu aan kan denken, waarin de puls centraal staat / mee doet meegenomen – maar ik ben daar vast niet helemaal compleet in (zie de tweede bullet hierboven].

Wel relevant voor nu vond ik in ieder geval:

- Ik heb een verwijzing opgenomen in 2015 naar de **aanlandplichtprojecten**, waar ook pulsschepen bij betrokken zijn geweest (relevant ivm link 2de batch vergunningen uit 2014 naar aanlandplicht). Dat kan 1 verwijzing zijn (zoals nu), maar je kunt in 2015 ook allemaal losse verwijzingen opnemen naar de verschillende rapporten (zie de link: <http://cvo-visserij.nl/projecten-2>). De linkjes onderaan kun je allemaal aanklikken en vind je alle afzonderlijke eindproducten.
- Ik denk dat het ook relevant is te verwijzen naar het **economisch onderzoek** van WEcR (standaard monitoring resulterend in Visserij in Cijfers / agrimatie info) waarin ook puls schepen deelnemen aan het vaste panel & het **discardsonderzoek** van WMR waar ook pulsschepen deelnemen aan het zelfbemonsteringsonderzoek. Ik weet niet wanneer precies er pulsschepen in die monitoringen zijn opgenomen, dat zou dan een datum opleveren. We kunnen dit vragen aan [redacted] van WEcR en aan [redacted] (WMR)? Of je zet ze gewoon onderaan zoals ik ze nu heb.
- Ook heb ik de **bedrijfssurveys** vanaf 2012 meegenomen, daar doen vanaf dan ook pulsschepen aan mee.

From [redacted] @minez.nl>

Sent: dinsdag, maart 27, 2018 18:14

To: [redacted] @wur.nl>; [redacted] @wur.nl>;

[redacted] @wur.nl>

Cc: [redacted] ir. [redacted] @minez.nl>

Subject: RE: lijst met alle onderzoeken (platvis) puls - korte check met spoed mogelijk?

Hi [redacted]

Bedankt voor de snelle reactie en heldere vragen: ik heb het op basis van de twee publicaties vanuit WMR (gaps and knowledge I, in 2013, en gaps and knowledge II, 2015 – zie bijlagen) – de onderzoeken na 2015 heb ik zelf toegevoegd.

Wat betreft compleetheid: ik wil het liefst het zo compleet mogelijk – maar terwijl ik bezig was merkte ik dat er volgens mij altijd een kleine kans bestaat dat er sommige publicaties niet in het overzicht staat.

Hopelijk wat meer duidelijkheid zo? Bedankt!
Groetjes,

Beleidsmedewerker EU-visserij

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Directie Europees Landbouw- en Visserijbeleid en Voedselzekerheid
Bezuidenhoutseweg 73 | 2595 AC | Den Haag | A Passage 4

T (+31) 070 [redacted]
M (+31) 06 [redacted]
[redacted]@minez.nl

Van: [redacted] [mailto:[redacted]@wur.nl]

Verzonden: dinsdag 27 maart 2018 18:02

Aan: [redacted]

CC: [redacted] ir. [redacted]

Onderwerp: RE: lijst met alle onderzoeken (platvis) puls - korte check met spoed mogelijk?

Hoi [redacted],

Het zou mij helpen als ik zou weten waar je precies naar gekeken hebt om tot deze lijst te komen. Zou je me dat willen laten weten, dan kan ik systematisch aanvullen. Vraag is wel hoe compleet wil je het hebben? Je hebt een disclaimer – niet uitputtend –

Andere vraag – welk onderzoek wil je hebben – al het onderzoek naar puls, of ook al het onderzoek waarin puls meegenomen wordt (zoals bijv aanlandplicht onderzoek)?

From: [redacted] <[redacted]@minez.nl>

Sent: dinsdag, maart 27, 2018 17:47

To: [redacted]@wur.nl; [redacted]@wur.nl;
[redacted]@wur.nl>

Cc: [redacted] ir. [redacted]@minez.nl>

Subject: lijst met alle onderzoeken (platvis) puls - korte check met spoed mogelijk?

Hi [redacted] en [redacted]

De minister heeft op dit moment een algemeen overleg in de Tweede Kamer, waarin zij een lijst toezegt van alle onderzoeken en rapporten aangaande pulsvisserij (platvis).

Ik heb onderstaande gemaakt obv de WMR tussenrapportages (gaps and knowledges); ik stuur deze sowieso met de disclaimer: niet uitputtend, maar mis ik nog belangrijke onderzoeken in jullie ogen als jullie en blik op onderstaande werpen?

Bedankt!
[redacted]

Lijst met onderzoeken en rapporten, platvis puls:

- 2001: Onderzoek naar de effecten op vangsten en op de sterfte van ongewervelde bodemdieren (evertibraten) in het trawlspeer in Europees onderzoeksproject "REDUCE"
 - Van Marlen, B., Bergman, M.J.N., Groenewold, S., Fonds, M. (2001). Research on diminishing impact in demersal trawling – The experiments in The Netherlands. ICES CM2001/R:09
- 2005: Onderzoek RIVO aan boord van de Tridens naar de vangstverschillen van de boomkor en de pulskor en verkennend onderzoek naar de overleving van door beide tuigvarianten gevangen on-dermaatse tong en schol
 - <http://edepot.wur.nl/148310>
- 2005: Onderzoek RIVO naar effecten op conditie, overleving en vangst, en stresshormonen in het bloed van tong en schol bij puls- en conventioneel tuig
 - <http://edepot.wur.nl/148311>
- 2005: Initieel onderzoek van effecten van pulsstimulering op evertibraten door RIVO
 - Smaal, A.C., Brummelhuis, E. (2005) Explorative studies of the impact of an electric fishing field on macrobenthos. RIVO report: C089b/05
- 2006: Testen met praktijkship UK153 met het Verburg Holland-systeem: ecologisch onderzoek met vangstvergelijking tussen pulstuigen en conventionele boomkorren door IMARES
 - <http://edepot.wur.nl/146752>
- 2006 – 2009: Europees project DEGREE wordt opgestart [12]. Hierin wordt de economische rentabiliteit van pulsvisserij door het LEI bestudeerd, en vangsten aan boord van de TX68 gemonitord. Het is de voorloper van het latere BENTHIS-project.
 - van Marlen, B. (Ed.), Piet, G.J., Hoefnagel, E., Taal, K., Revill, A.S., Wade, O., O'Neill, F.G., Vincent, B., Vold, A., Rihan, D., Polet, H., Stouten, H., Depestele, J., Eigaard, O.R., Dolmer, P., Frandsen, R.P., Zachariassen, K., Madsen, N., Innes, J., Ivanovic, A., Neilson, R.D., Sala, A., Lucchetti, A., De Carlo, F., Canduci, G., Robinson, L.A., Alexander, M., 2010. Development of fishing Gears with Reduced Effects on the Environment (DEGREE), 239pp.
- 2006: ICES advies
 - <http://www.ices.dk/sites/pub/Publication%20Reports/Advice/2006/Pulse%20trawl%20part%20II.pdf>
- 2007-2011: Naar aanleiding van ICES advies (2006), extra laboratoriumonderzoeken IMARES aan benthische evertibraten, hondshaaien en kabeljauw
 - <http://edepot.wur.nl/133166>
 - <https://www.pulsefishing.eu/documents/reports/2009/11/09/the-effect-of-pulse-stimulation-on-biota-cod>
 - <http://library.wur.nl/WebQuery/wurpubs/fulltext/133168>
- 2008: IMARES rekent potentieel aan brandstofbesparing van o.a. puls vistuigen door in project ESIF
 - Van Marlen, B., Salz, P., Thøgersen, T., Frost, H., Vincent, B., Planchot, M., Brigaudeau, C., Priour, D., Daurès, F., Le Floc'h, P., Rihan, D., Costello, L., Sala, A., Messina, G., Lucchetti, A., Notti, E., De Carlo, F., Palumbo, V., Malvarosa, L., Accadia, P., Powell, J., van Vugt, J., de Vries, L., van Craeynest, K., Arkley, K., Metz, S. (2008) Energy Saving in Fisheries (ESIF). Final Report on EU-project ESIF (FISH/2006/17 LOT3). In: van Marlen, B.s (Ed.), p. 427.
- 2009: Impact bodemvisserij – ICES Journal of Marine Science
 - <https://academic.oup.com/icesjms/article/66/9/1985/723772>
- 2009: ICES advies
 - <http://www.ices.dk/sites/pub/Publication%20Reports/Advice/2009/Special%20Requests/Netherlands%20Pulse%20Trawl.pdf>
- 2010: Pulstuig op platvissen als alternatief voor de boomkor
 - <https://www.pulsefishing.eu/documents/reports/2010/05/15/pulse-trawl-on-flatfish-as-an-alternative-for-beam-trawl>
- 2010: ILVO - Impact assessment van de effecten van verschillende vistuigen in de noordzee
 - <https://www.pulsefishing.eu/documents/reports/2010/08/15/impact-assessment-of-the-effect-of-a-selected-range-of-fishing-gears-in-the-north-sea>
- 2010: ICES organiseert een workshop speciaal gericht op pulsvisserij: ICES WKPULSE
 - <https://www.pulsefishing.eu/documents/reports/2010/02/24/report-of-the-workshop-to-assess-the-ecosystem-effects-of-electric-pulse-trawls>

- 2011: IMARES onderzoekt vangsten en doet vergelijkingen tussen de conventionele boomkor en het pulstuig.
 - <http://edepot.wur.nl/189477>
- 2011: IMARES onderzoekt verder de effecten van puls op kabeljauw
 - <https://www.pulsefishing.eu/documents/reports/2011/11/22/the-effect-of-electric-pulse-stimulation-to-juvenile-cod-and-cod-of-commercial-landing-size>
- 2011: Verslag van studiegroep SGELECTRA (ICES), speciaal gericht op pulsvisserij
 - <https://www.pulsefishing.eu/documents/reports/2011/05/07/report-of-the-study-group-on-electrical-trawling-2011>
- 2012: Verslag van studiegroep SGELECTRA (ICES), speciaal gericht op pulsvisserij
 - <http://ices.dk/sites/pub/Publication%20Reports/Expert%20Group%20Report/SSG-ESST/2012/2012%20SGELECTRA%20%20Executive%20Summary.pdf>
- 2012: STECF geeft een advies uit over pulsvisserij en benadrukt het belang van een goede controle en handhaving
 - <https://stecf.jrc.ec.europa.eu/documents/43805/319250/PLEN+12-01.pdf>
- 2012: ICES advies
 - <https://www.pulsefishing.eu/documents/discussion-documents/2012/11/15/request-from-france-to-review-the-work-of-sgelectra-and-to-provide-an-updated-advice-on-electric-pulse-trawl>
- 2013: Monitoringsprogramma vangstgegevens pulsvisserij – n.a.v. uitgifte toestemmingen
 - <http://library.wur.nl/WebQuery/wurpubs/fulltext/291770>
- 2013: Elsevier's Fisheries Research
 - <https://www.pulsefishing.eu/documents/reports/2013/11/29/monitoring-catches-in-the-pulse-fishery>
- 2013: ICES Verslag van studiegroep SGELECTRA (ICES), speciaal gericht op pulsvisserij
 - <https://www.pulsefishing.eu/documents/reports/2013/10/22/ices-report-of-the-study-group-on-electrical-trawling-2013>
- 2013: Vervolgonderzoek effecten op kabeljauw
 - <https://www.pulsefishing.eu/documents/reports/2013/12/16/effects-of-electric-pulse-stimulation-on-cultured-adult-cod>
- 2013: IMARES resultaten onderzoek en kennisleemtes
 - <https://www.pulsefishing.eu/documents/reports/2013/12/03/platvis-pulsvisserij>
- 2013: Discard sampling Dutch bottom trawl and seine fisheries
 - <https://www.pulsefishing.eu/documents/reports/2013/12/15/discard-sampling-of-dutch-bottom-trawl-and-seine-fisheries-in-2012>
- 2014: Effect van boomkor en pulstuig op het bentisch ecosysteem
 - <https://www.pulsefishing.eu/documents/reports/2014/07/01/effects-of-beam-and-pulse-trawling-on-the-benthic-ecosystem>
- 2014: LEI - Pulswing, ontwikkeling van een vistuig voor platvis waarin pulstechniek met de SumWing is gecombineerd
 - <https://www.pulsefishing.eu/documents/reports/2014/12/15/pulswing>
- 2015: Lessons learned from transition towards an innovative fishing technique
 - <https://www.pulsefishing.eu/documents/reports/2015/01/15/lessons-learned-from-the-transition-towards-an-innovative-fishing-technique>
- 2015: LEI - Brandstofbesparing 75%
 - <https://www.pulsefishing.eu/documents/reports/2015/04/15/brandstofbesparing-75-procent>
- 2015: ILVO – Universiteit Gent; Huidzweren bij vissen in het Belgisch deel van de Noordzee – trends in prevalentie en exploratie van mogelijke oorzaken
 - <https://www.pulsefishing.eu/documents/reports/2015/04/15/huidzweren-bij-vissen-in-het-belgisch-deel-van-de-noordzee>
- 2015: IMARES Pulsvisserij – de effecten op schar
 - <https://www.pulsefishing.eu/documents/reports/2015/05/22/pulse-trawl-fishing-the-effects-on-dab>
- 2015: IMARES resultaten onderzoek en kennisleemtes II
 - <https://www.pulsefishing.eu/documents/reports/2015/06/15/flatfish-pulse-fishing-research-results-and-knowledge-gaps>
- 2015: IMARES Perception of European stakeholders of pulse fishing
 - <https://www.pulsefishing.eu/documents/reports/2015/07/01/perceptions-of-european-stakeholders-of-pulse-fishing>
- 2016: ICES Journal of Marine Science; pulsvisserij effecten op kabeljauw
 - <https://www.pulsefishing.eu/documents/media-articles/2016/03/16/article-in-ices-journal-of-marine-science>

- 2016: ICES Journal of Marine Science; vermindering bijvangst boomkor en pulskor
 - <https://www.pulsefishing.eu/documents/media-articles/2016/06/21/article-in-ices-journal-of-marine-science>
- 2016: Elsevier's journal of experimental marine biology and ecology. Pulse trawling: Evaluating its impact on prey detection by small-spotted catshark
 - <https://www.pulsefishing.eu/documents/media-articles/2016/11/09/pulse-effect-prey-detection-catshark>
- 2016: ICES Journal of Marine Science. Competitieve interacties tussen twee visserijvloeden in de Noordzee
 - <https://www.pulsefishing.eu/documents/media-articles/2016/11/29/article-in-ices-journal-of-marine-science>
- 2016: ICES Journal of Marine Science. Measuring and assessing the physical impact of beam trawling
 - https://academic.oup.com/icesjms/article/73/suppl_1/i15/2573918
- 2016: WMR Pulse Fishing and its effect on the marine ecosystem and fisheries – an update of the scientific knowledge
 - <https://www.pulsefishing.eu/documents/reports/2016/12/06/effects-on-marine-ecosystem-and-fisheries>
- 2016: WER – Pulse fisheries in the Netherlands, economic and spatial impact study
 - <https://www.pulsefishing.eu/documents/reports/2016/12/15/pulse-fisheries-in-the-netherlands>
- 2016: ICES advies op effect pulsvisserij
 - <http://www.ices.dk/news-and-events/news-archive/news/Pages/Advice-released-on-effects-of-pulse-trawling.aspx>
- 2012 – 2017: European BENTHIS project; Impact of fishing on benthic ecosystems
 - <https://www.benthis.eu/en/benthis.htm>
- 2017: Verslag van Werkgroep WGELECTRA (ICES)
 - <https://www.pulsefishing.eu/documents/reports/2017/01/17/final-report-of-the-working-group-on-electrical-trawling>

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.